This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

365
f. 3

315 f. 3

2

Eesti rahwalaulud.

Rahwa suust korjanud ja wälja andnud

Dr. M. Weske.

Esimene anne.

Tartus.
Schnakenburgi trükk ja kulu.
1879.

Eesti kirjawara

№ 2.

Eesti kirjawara nime all saab raamatuid wälja tulema, mis Eesti rahwalle wõimalikult tõsisid ja kasulikka teadusi otsekohese õpetuse ehk tuumaka jutu näul tuua tahawad. Raamatud saawad lühidelt ja kergeste arusaadawalt kirjutud.

Lektor Dr. M. Weske.

Eesti kirjawara

№ 2.

Eesti rahwalaulud.

Rahwa suust korjanud ja wälja andnud

Dr. M. Weske.

Esimene anne.

Tartus.
Schnakenburgi trükk ja kulu.
1879.

Fur. III 331

S

Zensuri poolest lubatud. — Tallinnas, 18. Juunil 1879.

Minu wennale

Juhan Weskele,

minu õntsa koolmeistri

Jaan Adamsoni

ja

minu õntsa õemehe

Ants Ainsoni

mälestuseks

tänu ja armastuse läheks.

Eeskõne.

Eesti wanad rahwalaulud on rahwa suust kadumas, uued astuwad nende asemelle; wanad on aga palju paremad, ilusamad ja rahwalikumad kui uued. Wana rahwalaulude sees on Eesti rahwa sügaw waim, mõistus, tarkus ja luuletuse imeline osaw kunst ja keele pidu- ja pühapäewa ilu, uutes aga sagedaste wõeras waim, wõeras puuduline kunst, puuduline armetu keel. Wanad ilusad rahwalaulud said suuremal osal mitme saja aasta eest Eesti laulikutest, liht „koolitamata" inimestest wälja mõeldud, suure hoole ja osawusega kätte harjutud kunstil kokku säetud; teistele ette üeldud, kunni nad neile pähä jäiwad, ja siis õppis neid üks ühe käest ja teine teise käest nende ilu ja õige mõtete tõttu senni kunni nad aega mööda kõigele rahwalle tuttawaks saiwad Pihkwa piirist ja Peipsi perwest kunni Wiru-

ja Harju-, Lääne- ja Pärnurannani. Igal uuel kohal sai naabri kihelkonnast ehk maakonnast wõetud laul koha keele murdesse muudetud, aastasadade sammudel keele ja sisu poolest jauti uuendud ja täiendud, jauti unustud. Mitme aastasadade kaupa on neid wanu laulusid Eesti rahwas rõemu ja elu äratuseks, kurptuse kustutuseks, mitmesuguse waewa ja walu wähendamiseks laulnud — kas piawad nad nüid, kus priiuse päike paistma hakanud, uut elujõudu äratab ja ihulikku ja waimu rikkust kaswatab, kas piawad nad nüid ära unustud saama? Ei mitte, ilmaski mitte! Meie noored inimesed, wana Eesti wõsud, tahame neid uueste wana inimeste käest õppida ja neid laulda, nii et meie kaasikud wasta kajawad, et kõik metsad wastu kõmawad ja kõlawad. Meie tahame nendega teretada leppade lehitsemist, haawade haljendamist, kuuskede kohinat. Meie tahame neid wana Eestlaste healel ja meelel laulda oma põhjamaa ehale ehteks, oma isamaa wäljade ja wainude iluks ja kalli kodu kaunistuseks, tõsise töö juures ja pidude ja pühade päiwil.

Et seda kergemine sündida wõib, olen ma neid wanu rahwalaulusid trükkida laskma haka-

nud ja pakun nüüd esimest annet laulu armastajale rahwalle. Neid olen, nagu mõnd sada teisi, Wirumaal rahwa suust üles kirjutanud, kus juures mind ka Wiru Eestlased kooliõpetaja Uttendorf ja noor koolmeister Wehlmann (Weike Maarjast) aitasiwad. Uttendorfi üleskirjutud lauludest on selles andes 8, Wehlmanni üleskirjutud lauludest 9. Laulu nummer 1ic on Kuldkepp Suure-Jaani kihelkonnast ja laulu nr. 28ma kooliõpetaja P. Koit Kolga-Jaani kihelkonnast (Woisiku wallast) üles kirjutanud. Kolmas laul, mis mitte Wirumaal üles kirjutud ei ole, on nr. 51.

Mõnda hommiku Wirumaalt saadud laulu, näit. neid, mis Lüganuse kihelkonnast üles kirjutud, olen Kesk-Tallinna keelde muutnud. Seda tegin sellepärast, et neid lugeja mõnes tükis mitte ehk ei oleks mõistnud ja sellepärast laulu alla palju tähendusi tegema oleksin pidanud. Wirumaal räägitakse raamatukeele ee, oo, öö kui ie, uo, üö wälja. Sellepärast olekfin ma ka õiete ie, uo, üö kirjutama pidanud; aga Tartumaa ja mõne muu murde rääkija lugeja on alles harjumatta seda lugema ja sellepärast kirjutasin neid heali tuttawal wüstl. Teist annet ehk saan täieste

rääkimise järele kirjutama, sest et senni lugeja minu „Eesti keele healte õpetusest“ kohalikku juhatust saanud ja silm harjunud on. Neis sõnades, kelles kahe wokaali ehk healega tähe wahelt üks konsonant ehk kaashealeline wälja kukkunud, olen healega tähed nõnda jätnud kui nad enne konsonandi wälja kukkumist oliwad, sest et neid nõnda Kesk-Tallinnamaal räägitakse, näituseks tued sõnatüwest tuge (nominatiw tugi), suetud sõnast sugema, piab sõnast pidama.

Wana rahwalaulude keel on sagedaste wanema, healte poolest täielikuma järje peal kui praegune räägitaw keel, tema sõnad on sagedaste pitkemad. See tuleb sellest, et terwed wärsid on pähä õpitud ja wärsi mõet siis oleks pidanud muudetud (rikutud) saama, kui need sõnad oleks lühendud saanud. Neid pitkendud sõnu on ka hiljem tehtud wärsidesse (laulu ridadesse) pandud ja siis on laulikud ka sagedaste keele wigasid teinud, hommiku Wirumaal, kus keel wanema järje peal on, wähem kui mujal.

Wana, pitkema lõpuga on näituseks: wihmalla (wihmala), talussa, maalta; wihmada põudada (lehek. 44), kus lõpp -da alles on,

mis hommiku Wirumaal ühes sõnade jauskonnas, nagu (seda) emada, padada, weel pruugitakse.

Lõpp -ni tähendab minu (oma) ehk meie (oma), näituseks tüttareni = minu tütar (lehek. 93), põlwillani (lahutada: põlw-i-lla-ni) = minu põlwede peal (= minu põlwil), uksillani (lehek. 94) = minu uste peal (= minu uksil), põllejani (lehek. 46) = minu oma põllesse (= põlleja). Lõpp -na näitab tema, oma tähendama, näit. saunastana (lehek. 45), karwudana (lehek. 46) = tema (oma) karwuda (= karwu). Lõpp -sa tähendab tema, oma, näit. uksillasa (lehek. 94) = oma uste peal. Siin ehk tähendab -sa sinu, ja ei ole siis mitte mõtte poolest õige koha peal.

Seda tuleb sagedaste ette, et wanades rahwalauludes need lõpud mitte õige koha peal ei ole, näit. -ni mitte minu ehk minu oma, waid tema ehk tema oma, ja -na jälle minu ehk minu oma tähendab. Ma olen siin nende endist, päris mõtet tähendada tahtnud. Wiru rannas kuulsin paar korda rahwa suust: oh minu tüttäreni!

Lõpp -je (-ja) ehk -ie tähendab hommiku Wirumaal seda, mis mujal lõpp -sse, külaje

(lehek. 84) = külasse, mõisa'aie = mõisa'asse, poolikuie (lehek. 48) = poolikusse. Lõpp -ie tähendab ka tutwat lõppu -kse, näit. annetaie (lehek. 1) = annetakse (-tasse). Lõpp -je on hommiku Wirumaal ka paljuse genitiwi märk, näit. sõrmije (lehek. 60) = sõrmide = sõrmede.

Sõnad weeretella, koputella on teiste murrete weereteleda, koputeleda asemel; e on selles murdes d eest kadunud ja d siis l[ts] saanud. Soome keeles wieritellä, ennewanast wieritteledä.

Mull oleks weel palju niisugusid tähendusi rahwalaulude keele poolest teha olema, aga siin ei ole ehk selleks sünnis koht.

Tartus, 12. Juunil 1879.

Wäljaandja.

1. Kannel.

Kannel armas, kannel kallis,
Kannel kulla keeleline,
Awab heale ärkamaie,
Lugusida lendamaie,
Laulusida löörimaie.
Tule, tule, tuulekene,
Wii minu kandle healekene
Rõemsa rahwa rõdadesse,
Lustiliste laua taha,
Kussa pulma peetanessa,
Kussa lustil luisatakse*),
Et saaks healta ärgitama,
Et saaks südant-sütitama!
Tule, tule, tuulekene,
Wii minu kandle healekene
Leinaliste keske'elle,
Et saaks walu waigistama,
Kurwastusta kustutama,
Leinamista lepitama,
Nutu ohku unutama!

---

*) häisatakse.

2. Laala, laala suukene.

Laala, laala suukene,
Liigu linnu keelekene,
Mõlgu, marja meelekene,
Ilutse, südamikene!
Wananagi waid saad olla, —
Waid saad olla, waid elada,
Kui saad alla musta mulla,
Liiwa, sirgewa, sieesse,
Walge laudade wahele,
Kena kerstu keskelle!
Kes toob muldaje õluta,
Haudaje hane-osada,
Liiwaje sia-lihada,
Kalmule kana-muneda,
Kabelie keedu-kalja?
Mutt toob muldaje õluta,
Haudaje hane-osada,
Liiwaje sia-lihada,
Kalmule kana-muneda,
Kabelie keedu-kalja.

3. Keel laulab, meel muretseb.

Külap mull lood, et kui ma laulan,
Külap mull wiisi, kui ma wiitsin,
Keel mull kipub, meel mull mõlgub;
Keel mull kipub laulemaie,
Meel mõlgub muretsemaie. —
Laula, laula suukene,
Liigu linnu keelekene,

1. Kannel.

Kannel armas, kannel kallis,
Kannel kulla keeleline,
Awab heale ärkamaie,
Lugusida lendamaie,
Laulusida lõõrimaie.
Tule, tule, tuulekene,
Wii minu kandle healekene
Rõemsa rahwa rõdadesse,
Lustiliste laua taha,
Kussa pulma peetanessa,
Kussa lustil luisatakse*),
Et saaks healta ärgitama,
Et saaks südant-sütitama!
Tule, tule, tuulekene,
Wii minu kandle healekene
Leinaliste keske'elle,
Et saaks walu waigistama,
Kurwastusta kustutama,
Leinamista lepitama,
Nutu ohku unnutama!

*) hüisatakse.

Seal on kullella kodugi
Ja ellal elu-aseke
Ja marjal magadus-paika
Ja taimel talu-tuake:
Kus need kuused kumawad,
Lepad, sirge'ed, sinawad,
Haawad, noored, haljendawad,
Kased, walge'ed, kajawad.
Seal on kullella kodugi
Ja ellal elu-aseke
Ja marjal magadus-paika
Ja taimel talu-tuake.

5. Kus ma laulma õppisin.

Nüid ilus wilula weerda,
Kaunis laulda kaste'ella,
Armas hallela kõnelda.
Wilu weeretab sõnuda,
Kaste kannab healekesta,
Wilu wiib sõnad wiluje,
Kaste heale kauge'elle,
Wiru naiste weeretada,
Harju naiste arwatada,
Järwa tütarde jägada.
Wiru näised weeretasid,
Harju naised arwatasid,
Järwa tütterede jägasid:
See 'pole tütar teinud tööda,
Ega waene näinud waewa,
Kana kangasta kudunud,
Wirb ei lõuga weeretanud,

Mölgu marja meelekene,
Ilutse südameken!
Külap saad friski waida olla,
Kui saad alla musta mulla,
Liiwa selgete segaje,
Laua walgete wahele,
Kena kerstu keske'elle. —
Sureksin suweksi ära,
Tõuseks talweksi elama:
Parem hauas, kui arula,
Parem mullas, kui murula!
See wõrra mullassa pahema,
Alla mulla halwemagi:
Kes toob muldaje õluta,
Liiwaje sia-lihada,
Kalmule kana-muneda?
Liiwa Peeter, potsikene,
Kalmu Andres, kaimukene,
See toob muldaje õluta,
Liiwaje sia-lihada,
Kalmule kana-muneda.
Tuleks surmake minule,
Sukad surmale teeksin,
Ame haua kaewajalle,
Lina liiwaje panijall'.

4. Laulja neju kodu.

Kus on kullella kodugi
Ja ellal elu-ajeke
Ja marjal maagadus-paika
Ja taimel talli-maake?

Hallid hõbe helmiteie,
Sõre silmad sõrmukseie,
Kõrwid karu nahkateie;
Sõida ratsula koduje,
Aja küll hallil alla õue!
Too mull' kodunt suune sulge,
Laua pealt too laulu lehte,
Kerstu kapist keele kõlksu:
Siis ma laulan linnu wiisi,
Teeksin healta tedre wiisi,
Pajataksin pardi wiisi,
A'an juttu hanede wiisi.

7. **Suu laulab, süda muretseb.**

Kes meid kuuleb laulemaie,
Laulemaje, luulemaie,
See ütleb ilul olema,
Rõemu päiwi meid pidama,
Lusti laulu laulemaie.
Ma laulan läbi murede,
Läbi leinatse südame,
Läbi hoole hoogutelle.
Suu laulab, süda muretseb,
Silmad wetta weeretella,
Pale laseb lainetida,
Kulmud kulla tilkemeida,
Süda teaneb süida palju,
Pale paksuda mureta,
Rinnad hoolta raskeda,
O minu süda süsine,
Wõi minu pale punane,

Wõi minu meeli mustukene!
Eks wõin'd süttida põlema,
Kui ma sinda sütitanin,
Tuna mullu hakatasin
Linasella riide'ella,
Takusella kanga'alla,
Willasella pehme'ella!
Südames oli süte wakka,
Pea-lael lõke laia,
Põues oli tuli punane.

8. Nutan noorele rohule.

Kuulin muida kukkuwada,
Munne lapsi laulawada,
Tütterid ilutsewada.
Mulle istuksi igawa,
Mulle astuksi haleda.
Kellel istutan igawa,
Kellel astutan haleda,
Kellel kurdan meeled kurwad?
Kurdan kullerkuppudelle,
Alan angerwaksadelle,
Nutan noorele rohule:
Kolletawad kullerkuppud,
Hallitawad angerwaksad,
Rohi noori nõrgasteleb,
Minu kulla kurtedassa,
Mu aine aladessana,
Lapse-noore nuttedessa.

9. Endise heale ilu.

Oh seda heada healekesta,
Wiledada wiisikesta,
Kui see hüidis ennemuiste,
Nii kui Rootsi roogu pilli,
Paidee paras pasuna,
Wiru wiisi wiulida,
Harju kassi kannelida.
Ära pettis pilli heale,
Ära salgas sarwe heale,
Kanneli kõmu kautas.
Saksad mõtlid sarwe heale,
Isandad ereli heale,
Piiskopid pilli heale.
See'p oli heali waesel lapsel,
See'p oli kurku kullallana,
Hele heale ellallana.

10. Sinikirja linnukene.

Mina laulan, mitu tunneb,
Mitu ilma tundemetta,
Kes ei tunne see kõigu,
Küll ütlen koha juhatan,
Koha, arutu, annan teada:
Wihulast*) olen wõidud wõrwe,
Sagedast*) olen saadud Salme,
Aru-kask olen Kandle-elta*).
Üks on õunapuu maella,
Üks on oksa õunapuusa,

*) Wiru ranna wallanimed.

Üks on õile oksa pealla,
Üks on õuna õile pealla.
See õuna mõne sugune,
Kuu poolt kumedikene,
Päewa poolt punasikene,
Riia poolt on ristiline,
Narwa poolt on naastuline,
Harju poolt on haukuline.
Tuli üksi suuri tuuli,
Sai üksi sadune ilma,
Weeretas õuna wedeje,
Ajas õuna hallikaie.
Mis sest õunast sündinekse?
Sinikirja linnukene,
Sinikirja, siibakirja.
Loogelekse linnukene,
Loogelekse, lendelekse,
Lendas meie lepikuie,
Kukkus meie koppelie,
Arwas meie haawikuie,
Määras meie männikuie.
Meie koplis kolmi põesast;
Üks oli sinine põesas,
Teine on punane põesas,
Kolmas kulla karwaline.
Sinikirja linnukene,
Ära pue sinise põesa,
Ära pue punase põesa,
Pue kulla karwatsisse.
Sinisiiba linnukene
Wõttis kuldase omaksi,
Hõbedase arma'aksi.

Hakkas siis pesa tegema,
Tegi kuu, tegi kaksi,
Poole kuuda kolmatagi,
Nädalagi neljatagi;
Sai siis pesa walmi'eksi.
Hakkas siis mune munema,
Munes kuu, munes kaksi,
Poole kuuda kolmatagi,
Nädalagi neljatagi;
Said siis munad munetud.
Hakkas poegi auduma,
Audus kuu, audus kaksi,
Poole kuuda kolmatagi,
Nädalagi neljatagi;
Said pojad werisulije.
Hakkas poegi pillutama:
Ühe pani kuuks kumamaie,
Teise pani täheks taewa'aie,
Kolmas päewaks pääli ilma.

11. Nooruse rõem.

Ilugeme, kui me wõime,
Kärageme, kui me käime,
Noored noorella ialla,
Parajailla põlwedella!
Ma ise ilu tegija,
Alles rõemu algejani;
Ilu kannan kaasuksana,
Rõemu rätte nurgassana,
Nalja lood narma'assa.
Koju jääwad meeled kurwad,

Ahju ette naised waigad,
Tuimad tüttered tubaje.
Ilu tõin enese kaasa,
Nalja noore neiu kaasa.

12. Suwe lõbu.

Sünnib olla orjal uhke,
Sulasella olla suuri:
Juba lehib lehte puussa,
Lehte puussa, rohtu maassa,
Haljendab arulla heina,
Nõtkub nõmmella pedaka,
Kiigub soossa kaskijalga,
Hirnub Jiessa hobune,
Kall'ub täkku Kaabengissa,
Warssa karjub kaugella,
Naerab neidune külassa.
Las' tuleb sui, saab sügise:
Wikat wiib arulta heina,
Nuga nõmmelta pedaka,
Kirwes soosta kaskijalga,
Hunt wiib Jiesta hobuse,
Karu täku Kaabengista,
Poiss wiib neiduse külasta,
Mees naise üle tänawa;
Jääwad nurgad nuttemaie,
Pingid silmi pühkimaie,
Ahi jääb alatsemaie.
Nurgad nuttid, et oli noori,
Pingid nuttid, et oli peeni,
Ahi nuttis, et oli aine.

13. Suwe ilm, sügise mötted.

Mis sa sirised, sirsukene,
Mis sa leinad, lehelindu?
Miks sull härdas healekene,
Miks sull kurwa keelekene,
Kurwa keele wärisewa?
Eks weel lepad lehte'ella,
Eks weel kased katte'ella,
Murul rohu liblekesta!
Ei ole pori weel pinnalla,
Ei ole tuule weel tormilla!
Sirtsu kuulis, sirtsu kostis,
Sirsuke wasta sirises;
Pea tuleb pori pinnale,
Pea tõuseb tuule tormile.
Kured meil toowad kurja ilma,
Wilu ilma, winge tuulta,
Haned toowad hallatesta,
Külma koidulla kallawad,
Kunni luiged lendawad.
Lumi taga neil tallerdab,
Angeks angub aja ääres.

14. Heinamaa ilu ja neiu noorus.

Senni heinamaa ilusa,
Kunni heina niitamatta;
Senni loogu loogusama,
Kunni loogu wöttamatta;
Senni saaduke saleda,
Kunni angu hakkamatta;
Senni kuhja kuulusama,

Kunni toomata koduje:
Senni piiga peenikene,
Senni neidu noorukene,
Kunni poisi puutumatta,
Käe kalli katsumatta,
Sula suu andamatta.

15. Neitsi põli.

See wõrs põlweda parasta,
Hanel aegada heada,
Kanal kasu põlwekesta,
Mis saab piiguna pidada,
Tüdrukuina ollessagi,
Pärga-peana käiessagi:
Juust saab siidije siduda,
Lakka lettije laduda,
Pead saab panna palmikuie,
Kukalt kulda narma'aije.
Juustana, kullestana,
Peada päewa küinartana,
Lakkatana, lahketana,
Palmikut üli parasta!
Juus on siissa sileda,
Pea parembi palmikussa,
Kukal kulda narma'assa;
See sile silitamatta,
See lahe lahutamatta,
Armas harja algamatta,
Kena kammi katsumatta,
Rusikate rudjumatta,
Kämmelite kärpimatta.

16. Ära usu poisi juttu.

Ära usu uisu juttu,
Uisu juttu, poisi keelta,
Sulase sula kõneta,
Perepoja pikka juttu!
Poiss on loodud pettijaksi,
Pettijaksi, püidijaksi,
Neiu wasta wandujaksi;
Wannub hinge helwetille*),
Pea pergeli peralta,
Keha keewa kattelasse:
Lubab tõeste wõtta,
Kindelaste lüia kihla;
Pöörab selja, pilkab silma;
Läks teiseje taluje,
Üle aia naaburille,
Ära naera'as selle neiu,
Ära selle neiu tiuti.

17. Laisk ja wirk neiu.

Neli on neiduda peressa,
Wiis oli noorta noorikuda:
Tuba luudada küsikse,
Ahju alguda anukse,
Pada wetta palwedekse,
Kibu nutab nuustikuda.
Meil oli üksi, maksis kaksi,
Seisis seitseme eessa,

*) Põrglajele ehk põrgusse; Soome keeli helwetti, gen. helwetin, Rootsi keeli helvete, põrgu.

Kannab kümmne mehe kübara,
Üheksa auu ajakse.
Luos tall lusikawarred,
Pügalas on piima pütid,
Leiwa raasud raamatussa.
Neli oli neiduda peressa,
Tuba oli põlwi põhku täis,
Sääre luini sasi täis,
Kedre luini kerpu täis.
Kerbud köntsid, körred suus,
Täied läksid nurka, pakud jalas,
Iga tunnis tõmbasiwad,
Tunni taga hammustasid.

18. Sulle ma ei lähä.

Peinkene, poisikene,
Mis sina minu tiutad?
Küll mina sinu tiutan,
Tiutan tina tiusta,
Laidan laiasta näusta,
Köhna kaela kukelasta.
Wiis sull willi warba'aksa,
Kuus sull kärna kukelassa,
Küll sa kiitled ja waletad,
Et sull künnab kümme paari,
Äästab hobu üheksa,
Niidab wiisi wikatida,
Seitse sirpi leikadelles,
Kaarutab reha kaheksa.
Küll sa kiitled ja waletad!
Sull on hiired ikkessa,

Rotid roomade wahella,
Kassid kangi wall'astessa,
Kerpsed sull äkke keerajaksa,
Seased adra seadijaksa,
Parmud puude raiujaksa,
Wares sull wali wälja wahti,
Jänes su wilgas teumees,
Wana kull su waimu-lapsi,
Karu kärme kirjutaja,
Sisalik sull silguaksi.

Ei mina sinule tule,
Sinule sia tiule,
Hobuse unenäule,
Koera konna palge'elle;
Sull on küinar külle konti,
Waks on silmade waheta,
Suu on seitsme sopiline,
Kael on kahe kandiline,
Nina nelja nurgeline.

19. Poisi ja neiu matukse lugu.

Kui poissi ära surekſi,
Kes on poissi saatemassa?
Siga on poissi saatemassa,
Emiksed ehitamassa,
Wana kult*) on kuulemassa.
Kuhu see poissi maetakse?
Soosse, pori maasse,

*) Kunt'.

Wana raba mätta'asse.
Mis kaswab poisi haua peal?
Koerapütked, kobrulehed,
Wanad arwad ängerwaksad,
Wanad nurjatud nöekseed.

* * *

Kui neidu ära surekssi,
Kes on neidu saatenessa?
Saksad neidu saatenessa,
Emandad ehitanessa,
Kuningas on kuukemassa.
Kuhu see neidu maetakse?
Kirikusse kirratusse,
Kabelisse kärratusse.
Mis kaswab neiu haua peal?
Küllerkupud, kulda topid,
Sinilälled, siidi topid,
Angerwaksad, hallid topid.

20. Need on neiud, mis on meil!

Need on neiud, mis on meilla,
Könniwad kirku teeda,
Pea sualla suetud,
Kulda harjale haritud,
Waski kammilla kastud?
Sörmikinda ab käessa,
Wikelsukad on jalassa,
Kuub on kullakarwaline,
Seelik siidi wiirline,
Jalas uued uunnis-kingad!

21. Kiik.

Oh te hullud kiigessepad,
Oh te hullud ja rumalad,
Kuh' nad teinud kiigekese!
Teinud küla künnismaile,
Küla naiste nairismaile,
Küla laste laastu maile,
Tütarde madara maile,
Poiste puie raienguie.
Küla nutab künnismaida,
Küla naised nairismaida,
Tütered madara maida;
Lapsed nutid laastu maida,
Poisid puie raienguida.
Läksin kiike katsumaie,
Kas see kiike kannab meida,
Kas kannab kahte kahuda,
Kahe kabu riide'eida,
Ühe hella ehte'eida;
Kas see kiike jõuab joosta,
Kas' jookseb hobuse jookku,
Saab sälgude sammuda,
Ajab härgade waguda,
Noorte meeste heina kaarta?
Kui ei kiike jõua joosta,
Ei jookse hobuse jookku,
Sea sälgude sammuda,
Aja härgade waguda,
Noorte meeste heina kaarta;
Too kerwes, raiu kiike,
Too nuga, nagle kiike,

Too westu, westa kiike,
Too taper, tasuta kiike,
Too tuli, põleta kiike!
Mina kuulin, wasta kostin:
„Kiik 'pole kerwe raiutawa,
„Ega nua nooletawa,
„Ega westu westetawa,
„Taperi tasutetawa,
„Ei tule põletetawa:
„Kiike maksab kirju härja,
„Wöllas maksab wõigu ruuna,
„Aisad halli tõkukese,
„Samba'ad sada rahada,
„Tued tuhat tukatita!"
„„Kust see kiik on seie toodud?""
„Kiik on toodud Kirjalasta,
„Kirjalasta, Karjalasta,
„Samba'ad sini salusta,
„Aisad toodud Harjumaalta,
„Põhilauad Põltsamaalta,
„Wöllas Wõnnu lepikusta."

22. Miks kiik kiunub?

Mis sa kiunud kiigekene,
Alad alus-kuukene?
Kiike kiunub kinda'aida,
Aluslauda aude'eida,
Pealispuu puna paneneid.
Et lass ütlen uuest ümber,
Uuest ümber taas tagasi,
Uuest uusile sõnule:

Kiik pole kerwe raiumine,
Ega tule põletamine;
Kiike maksab kirju härja,
Samba'ad sada rahada,
Wöllas wõigu ruunakese,
Aisad halli täkukese;
Kiike toodud Kei külasta,
Wöllas toodud Woiweresta,
Aisad toodud Ambelasta,
Samba'ad Sini falusta.
Toomas oln'd tuhat hoosta,
Saamas oln'd sada regedá,
Wedamas oln'd wenna hallid.

25. Orja õpetus.

Kes tahab orjaksi asuda (ujuda),
Sulaseksi minna sulga,
Käia käsku jalgadeksi,
See tulgu minult küsima,
Kuda orjan' oldanekse,
Käsku jalan' käidanekse.
Pisut piab ori magama,
Wähä unda uinutama,
Wähä aega aigutama.
Siiski seinade najallá,
Kirwes-warrede warallá,
Ukse-lingi õiengulla,
Pead piab piidalla pidama,
Künniksel piab kukitama,
Redu-pakul riingutama.
Wara on waiesti lirkel,

Enne muida musta lindu,
Enne koitu koowitaja,
Enne päewa pääsukene;
Weel waremin' waene lapsi,
Enne muid ematu tütar.
Kui see ukse uugasteleb,
Kui see öösse öikasteleb,
Parrekene paugasteleb,
Ukse linki liugasteleb,
Siis on orjad hulkumassa,
Waesed lapsed waarumassa,
Ematumad eljumassa.
Tasa ukst ummistagu,
Ukse linki liugastagu,
Et ei ellikuid ärata,
Peretüttereid pelasta,
Pere-eite ehmatele.
Wiskan ukstle öluta,
Sagaraille saadan kalja,
Et ei ulu uued ukseed,
Kalju kaskised sagarad,
Wingu piidad pihlakased
Minu orja hulkudessa,
Waese lapse waarudessa,
Ematuma häilidessa.

* * *

Pere tütar neitsikene,
Talu tütar taimekene,
Magab wööta woodi'essa,
Likati lina sieessa,

Peale sängi sääreksita;
Mina wirbe wööni märga,
Kabu kaelani ligeda!

26. Ole hoolas hommikulla.

Neitsikene, keitsikene,
Ole hoolas hommikulla,
Wara enne walge'eta!
Kui lääd õuue tuasta,
Löö silmad söelikuie,
Otseti ödawa peale;
Odawas on orja märki,
Söelikus minija märki.
Ära kuule kuke healta,
Lakalinnu laulamista,
Ölinnu hüidamista!
Waheſt kukk waragi laulab,
Waheſt laulab walge'ella,
Mõne korra koidikulla,
Korra koidiku e'ella.
Neitsikene, keitsikene,
Pühi tuba tuusimatta,
Too wesi wedelematta,
Pane panged paukumatta;
Siis sinu hüieta hüwaksi,
Hüwa naise tütterekſi,
Targa naise taimedekſi.
Hüwa maine hüpitanud,
Naine kaunis kaswatanud,
Naine tark on tansitanud.

27. Orja laul.

Kana lakas köeruteles,
Orja-poissi naerateles:
„Täna saab mune mudida,
„Wötta wöida ruuge'eda."
Perenaine kostelekse:
„„Ole sina waida, orja-poissi,
„„Küll munal muida murdejaida,
„„Wöil on muida wöttejaida;
„„Küll lapsed munad mudiwad,
„„Wöerad wöi wöttelewad.""
Mina tuisun ja wihastan,
Läksin körtsi köigeks päewaks,
Körtsi köigeks nädalaksa.
Kui lä'än körtsist koduje
Peremees aga peksab reie,
Perenaine peksab reie.
Peretütar peenikene,
Hakkas minda haugutama:
„„Mis sa hulgud ukse eessa,
„„Tasa piidled pinu taga,
„„Sammu astud sa salaja?""
Mina kuulen, jälle kostan:
„Peremees peremehike,
„Perenaine naisukene,
„Too mu sukad, kanna kalsud,
„Too mu siidi seare-paelad,
„Ma hakkan ära minema,
„Ma lähen Harju hulkumale;
„Harjus orje otsitakse,
„Palju palka maksetakse,

„Kilimitul, poolel wakal,
„Kilimitul kilingida,
„Wakal wana taalderida.“
Peremees aga jälle kostab:
„„Ole sa waida, orja-poisi,
„„Ole see suwi minula,
„„Jää seks aastaks jälle mulle;
„„Iga päe' saad peene särgi,
„„Igas pühas uued püksid,
„„Iga kuu uue kuue,
„„Kahe kuu peale kasukas.““
Mina kuulen, jälle kostan:
„Peremees, peremehike,
„Tee mull' paari ratta'aida,
„Teise paari telgesida:
„Siis lähen mina tiule,
„Suwel teen ma tiu-päewad,
„Ajan abi waimu-päewad. —
„Olgu nönda, jäägu jälle.“

28. Maarja maksab orja waewa.

Ära mina teatsin orja hoole,
Orja hoole, waese waewa,
Kuda orjas oldanesse,
Käskijalas käidanesse.
Ori piab usin olema,
Enne päewa, enne kuuda,
Enne teisi tedrekeisi,
Enne päewa-pääsukeisi.
Öös mina uigun, päewad karjun:
Öös ma uigun õitsessagi,

Päewad karjun karjassagi.
Ööd olin hobuste õitses,
Enne walget warsa karjas,
Enne koitu koerte karjas.
Koidus pian koju tulema,
Wõtan hõlpemed õlale,
Tina panged hõlpemelle:
Tina sangul sangatatud,
Tina witsul witsutatud,
Läksin merelt wetta tooma.
Kes mu wastu wõi tulekši?
Tuli wastu Maariake.
„Neitsikene, noorekene,
„Kuna sa une magasid?
„Ööd olid hobuste õitses,
„Enne walget warsa karjas,
„Enne koitu koerte karjas,
„Nüid lä'äd merelt wetta tooma;
„Wii sa wesi koduje,
„Kalla wesi kattelisse,
„Pane panged pingi peale,
„Tule üles taewa'asse,
„Taewa laiasse taresse,
„Maariani kamberisse."
Läksin üles taewa'asse,
Maariani kamberisse:
Alla anti kulda tooli,
Ette lauda laasiline.
„Söö ori, joo ori,
„Et sa enne olnud ilma!"
Peremees tuli järele,
Kanga-rull tall kaendelassa,

Küinarpuu pikka piussa.
„Tule ori, wõta oma,
„Tule waene, wõta waewa!“
Mina kuulen, wasta kostan:
„„Ei ma taha taewa'assa
„„Maksu, Maaria tuassa,
„„Kui sa ei maksnud sinna maale,
„„Kus sa mu were walasid,
„„Kus sa mu luud lugesid!““

29. Mis ma sest orjusest saan?

Kõik kedran kewad'sed päewad,
Tallan wokki kõige talwe.
Ei saa särki sääselegi,
Palakat ei parmulegi.
Kedran rüidi röövelille,
Peenta särki peksijalle,
Siidi silma-pistijalle.

30. Peremees kuri, sulane parem!

Peremees oli mulle kurja,
Perenaine mulle walju,
Mina hea siis härgadelle,
Ja weel parem paaridelle.
Küll ma küntsin härgadega,
Ei siis juhtund jumikasse,
Ega osand ohakasse,
Talland ei takkija südant,
Puutunud puu-juurikasse:

Siis jumikal olid juured suured,
Ohakal olid oimud laiad,
Takkijal olid lapsed targad,
Puu-juurel palju peret.

31. Reie peksmise lugu.

Tuleb see õnnis õhtukene,
Wilets widewikukene,
Siis need rehed riidelewad,
Reie warbad*) waidelewad.
Ma lä'än reiele rebane,
Odra reiele orawa,
Kaera reiele kanane,
Rukki reiel' räägukene,
Ahukselle**) ainukene.
Ölled juuakse minuta,
Saiad süiakse salaja,
Mesileiwad mekkimatta,
Koogid kulla katsumatta;
Rei ei pekseta minuta,
Warta ei lüia waiwatseta,
Kubu ei kulleta siuta,
Kui ep ole reiella rebane,
Kaera reiella kanane,
Odra reiella orawa,
Rukki reiel' räägukene.
Mina Mari maani tarka,
Wötin warda warnaltana,
Puu köwera körwastana,

*) Warras, gen. warda, koot.
**) Ahus, gen. ahukse, üles ahetud (atetud) wili.

Lõin aga warta wasta maada,
Koodi kolmekſa põrutin.
Tiu-poiſs mull wennikene,
See oli wali warga'alle,
Kärme kotti kandemaie,
Wöttis peene pika kotti,
Pihu täie pistis kotti,
Näpu täie näsſakuie.

32. Tiu-orja õhkamine.

Oi meie iluſa härra,
Oi meie punane proua,
Oi meie ſaleda Sakſa,
Höbe nuppu noori herra,
Kulda pitſi preilikene!
Tõuske üles tooli peale,
Saage üles ſaali peale,
Tõuske walda wahtimaie,
Kuda walda waewataksſe,
Kihelkonda kiuſataksſe,
Piſikeſi piinataksſe,
Rammetumaid raiſataksſe,
Pihad peened pekſetaksſe,
Õla-nukad nokitaksſe,
Käe-warred waewataksſe!
Piilus keppi pihlakane,
Tutjus keppi toomikane,
Helkis keppi eierkane
Minu peenta pihta mööda,
Waeſe käe-warta mööda,
Oikuda õlada mööda!

33. Oleks minu olemine.

Oleks minu olemine,
Teiseks minu tegemine,
Küll mina teaksin, mis mina teeksin;
Panekſin härrad härgadekſi,
Prouad peale pulkadekſi,
Paneks ſakſad ſahkadekſi,
Junkrud paneks juttadekſi,
Kiltred taha kiilidekſi,
Kubjad peale kurgedekſi, —
Iſe taha kündejekſi.
Härra ütleks ees: ai ai aa!
Mina taga: tai rai raa!
Nüid on härrad härgadekſi,
Nüid on prouad pulkadekſi,
Nüid on ſakſad ſahkadekſi,
Nüid on junkrud juttadekſi,
Nüid on kiltred kiilidekſi,
Nüid on kubjad kurgedekſi,
Nüid on minul meele walda,
Nüid on härral: ai ai aa,
Minul taga: tai rai raa!

34. Härg ja ori.

Härga orjalta küſikſi,
Luuſarwe luba palukſi:
„Kas on pikkida pühida,
„Palju palwe-reede'eida,
„Suwel ſuuri neljapäiwi,
„Et ſaaks metſasſa magada,

„Alla lepiku lewada,
„Et saaks rohtuda rohida,
„Angerwaksa hammustada,
„Kullerkuppu kungistada,
„Naller-naatida nagida,
„Sini-lälle lämmatada!“

35. Karola walla kiitus.

Wötku pergel selle pölwe,
Mis on meie möisa'assa,
Wana-möisa wallassagi:
Härjad sööwad ikke'essa,
Tiumehed teiwastessa,
Waimud waesed warrastessa. —
Oh kallist Karola walda,
Muie waldade wahella,
Kihelkonna keske'ella:
Härjad sööwad heina maalla,
Ruunad rohu koppelissa,
Tiumehed tina tuassa,
Waimud waski kamberissa.

36. Ehk on orjal önnekene.

Neitsikene noorukene,
Ära ohka, et on orja,
Ära wahi, et on waene,
Ära pölga, et sulane.
Ehk on orjal önnekene,
Sulasel Jumalukene!

Ülewal on orja õnne,
Kauge'el on orja karja,
Pea-lael lammaste jagaja,
Rahatäht on taewa'assa;
Kui tahab tasu jagada —
Orjast saab osa jagaja,
Sulasest saab suuri meesi,
Perepojast palguline,
Palguline, päiwiline.

37. Hale lugu.

Ma waene wabatmehe naine,
Sandikene, sauna naine
Käin ümber tubase naise.
Pihlaka marjad pihussa,
Kadaka marjad käessa,
Toome oksad alla hölma.
Esite palun padada,
Siis palun paja aseta,
Nurun lee nurgakesta.
Leem mull leede lükatie,
Ua leem mull hukatie,
Tangu leem mull tallutie,
Kulpi tuhka topitie,
Ennast peale peksetie.

38. Päewa löörib löune'eie.

Päewa löörib löune'eie,
Keerub keske hommikuie,

Meie lõuna lõõrimatta,
Keske hommik keetematta,
Katel külma küirimatta,
Hõbe haljas hõerumatta,
Wesi kaugelta wedada.
Küll härjad wee weawad,
Ruunad tõrred tõmba'awad,
Mehed köied kinnitawad.
Naised naerawad tuassa,
Tüttered lee eessa,
Lapsed lee lõuka'alla:
„Minu ella wennakene,
„Wiska maha manteliku,
„Seljasta sinine kuube,
„Puusalta punane kuube,
„Mine lõhed lõhkumaie,
„Kala katki raiumaie!
„Lõhu lõhed lõune'eksa,
„Kalad keske õhta'aksa!"

39. Tule, tule tuulekene.

Tule, tule tuulekene,
Käi ella hingekene,
Lõetsu Looja leilekene!
Puhu, tuuli, põuuejeni,
Käi, tuuli, käiksejeni,
Weere, wilu, warrukaie,
Aja tuuli alla hõlma:
Nüid on pardilla palawa,
Nüid on linnul liiga sooja,
Higi eide tütterella!

Tule, tule jälle tuulekene,
Käi ella hingekene,
Lõetsu Looja leilekene,
Wii pardilta palawa,
Wii minult liiga sooja,
Higi eide tütterelta.
Nüid ma jookseksin jõgeje,
Mari weereksin wedeje,
Laseks lainete wahele,
Küla külma hallikaie.

* * *

Tule, tule tuulekene,
Käi ella hingekene,
Lõetsu Looja leilekene!
Wii wetta wilja pealta,
Kastet kaera kõrre pealta,
Roostet rohu ladwa pealta,
Härmatust hädala pealta:
Wili wihmalla idaneb,
Rohi märjalla mädaneb.

40. Küll leikan, ei jõua.

Küll ma leikan, ei ma jõua,
Küll ma katkun, ei kahane,
Küll ma wäänan, ei wähäne!
Mis piaks minul olema?
Kas on käed kinni pandud,
Sõrmed selgaje siutud,
Peigelad pihuje pandud,
Käewarred wannutudgi?

Teaksin tegijad teinud,
Teaksin panijad pannud,
Teaksin Anne antud soola,
Maie lausutud mageda,
Leenu tehtud liiad soolad —
Küll ma teaksin, mis ma teeksin:
Kütaks ahjud algudella,
Tua ahjud turda puilla,
Sauna ahjud sanga-lepal,
Reie ahjud remmelgilla.
Küll mina teaksin, mis ma teeksin:
Arstid ahjusse ajaksin,
Nõiad topiksin tuleje,
Küla nõiad küpsetaksin,
Walla nõiad waigistaksin!

41. Põlluharijat kiidetakse.

Siin ma kiidan kündijada,
Kündijada, külwajada,
Auustan äästajada,
Musta mulla pöörajada,
Seemenda segutajada.
Siin on künnud mu küike,
Äästand sula sõsara;
Seie kasnud kaunis wilja,
Hüwa rukkike ülenud;
Seie pihul pillutetud,
Kamalulla kullatetud,
Matilla maha walatud.

42. Uuri, uuri.

Uuri, uuri, mis sa uurid*),
Piira, piira, mis sa piirad?
Ees aga läksid hiire sitad.
Uurid uue reie peale,
Piirad pika piida peale;
Seal on tõrssi tõrwa wetta,
Wana ratas raswa wetta,
Poolik on kuradi kusta,
Kus need uurijad ujuwad,
Põllu piirajad pesewad,
Maud laiad loputawad.

43. Tänu lõune andjalle.

Juba lõpin lõunat süia,
Lõpin lõunata pidada;
Nüid on söödud sööma korrad,
Nüid on joodud jooma korrad.
Weel on laulud laulematta,
Hüwa kokka kiitematta:
Hüwa kokka, kallis kokka,
Hüwa kokka keetnud leeme,
Parajaste pannud soola,
Tasa tanguda jaganud,
Toonud rohud Rootsi maalta,
Salatimed Saksa maalta,
Pippered Wenede maalta.

* * *

*) Uurija see, kes teistele leikamise juures ette tükib.

Meie lõuna lõõrimatta,
Keske hommik keetematta,
Katel külma küirimatta,
Hõbe haljas hõerumatta,
Wesi kaugelta wedada.
Küll härjad wee weawad,
Ruunad tõrred tõmba'awad,
Mehed köied kinnitawad.
Naised naerawad tuassa,
Tüttered lee eessa,
Lapsed lee lõuka'alla:
„Minu ella wennakene,
„Wiska maha manteliku,
„Seljasta sinine kuube,
„Puusalta punane kuube,
„Mine lõhed lõhkumaie,
„Kala katki raiumaie!
„Lõhu lõhed lõune'eksa,
„Kalad keske õhta'aksa!"

39. Tule, tule tuulekene.

Tule, tule tuulekene,
Käi ella hingekene,
Lõetsu Looja leilekene!
Puhu, tuuli, põuuejeni,
Käi, tuuli, käiksejeni,
Weere, wilu, warrukaie,
Aja tuuli alla hõlma:
Nüid on pardilla palawa,
Nüid on linnul liiga sooja,
Higi eide tütterella!

Tule, tule jälle tuulekene,
Käi ella hingekene,
Lõetsu Looja leilekene,
Wii pardilta palawa,
Wii minult liiga sooja,
Higi eide tütterelta.
Nüüd ma jookseksin jõgeje,
Mari weereksin wedeje,
Laseks lainete wahele,
Küla külma hallikaie.

* * *

Tule, tule tuulekene,
Käi ella hingekene,
Lõetsu Looja leilekene!
Wii wetta wilja pealta,
Kastet kaera kõrre pealta,
Roostet rohu ladwa pealta,
Härmatust hädala pealta:
Wili wihmalla idaneb,
Rohi märjalla mädaneb.

40. Küll leikan, ei jõua.

Küll ma leikan, ei ma jõua,
Küll ma katkun, ei kahane,
Küll ma wäänan, ei wähäne!
Mis piaks minul olema?
Kas on käed kinni pandud,
Sõrmed selgaje siutud,
Peigelad pihuje pandud,
Käewarred wannutudgi?

Teaksin tegijad teinud,
Teaksin panijad pannud,
Teaksin Anne antud soola,
Maie lausutud mageda,
Leenu tehtud liiad soolad —
Küll ma teaksin, mis ma teeksin:
Kütaks ahjud algudella,
Tua ahjud turda puilla,
Sauna ahjud sanga-lepal,
Reie ahjud remmelgilla.
Küll mina teaksin, mis ma teeksin:
Arstid ahjusse ajaksin,
Nõiad topiksin tuleje,
Küla nõiad küpsetaksin,
Walla nõiad waigistaksin!

41. Põlluharijat kiidetakse.

Siin ma kiidan kündijada,
Kündijada, külwajada,
Auustan äästajada,
Musta mulla pöörajada,
Seemenda segutajada.
Siin on künnud mu küike,
Äästand sula sõsara;
Seie kasnud kaunis wilja,
Hüwa rukkike ülenud;
Seie pihul pillutetud,
Kamalulla kullatetud,
Matilla maha walatud.

42. Uuri, uuri.

Uuri, uuri, mis sa uurid*),
Piira, piira, mis sa piirad?
Ees aga läksid hiire sitad.
Uurid uue reie peale,
Piirad pika piida peale;
Seal on tõrssi tõrwa wetta,
Wana ratas raswa wetta,
Poolik on kuradi kusta,
Kus need uurijad ujuwad,
Põllu piirajad pesewad,
Maud laiad loputawad.

43. Tänu lõune andjalle.

Juba lõpin lõunat süia,
Lõpin lõunata pidada;
Nüid on söödud sööma korrad,
Nüid on joodud jooma korrad.
Weel on laulud laulematta,
Hüwa kokka kiitematta:
Hüwa kokka, kallis kokka,
Hüwa kokka keetnud leeme,
Parajaste pannud sooka,
Tasa tanguda jaganud,
Toonud rohud Rootsi maalta,
Salatimed Saksa maalta,
Pippered Wenede maalta.

* * *

*) Uurija see, kes teistele leikamise juures ette tükib.

Teaksin tegijad teinud,
Teaksin panijad pannud,
Teaksin Anne antud soola,
Maie lausutud mageda,
Leenu tehtud liiad soola.
Küll ma teaksin, mis
Kütaks ahjud algude
Tua ahjud turda
Sauna ahjud sar
Reie ahjud rem
Küll mina
Arstid ahjus
Nõiad top peperdanud:
Küla nõi nud kure kuube,
Walla kure kuube, kana kaabu,
Tebre tikatud kübara,
Pardi põimitud palakas,
Hane hallid sääre paelad.

45. Oi teie odrad hõelad.

Oi teie odrad hõelad,
Oi teie kaerad kawalad,
Wõi teie rukkijed rumalad!
Orgu teile otsitasse,
Nõgumaida nõuetasse,
Siiski kaswite kadalad,
Maasta tõusite madalad
Minu kulla kummardeta,
Pardi peada painuteta,
Linnu luida liiguteta,
Kana kaela õiendeta.

Kuri seie kummardagu,
ha peada paimutagu,
luida liigutagu!
agu, saagu, ma sajatan,
wiigu, ma wihastan:
u Saksa selga,
anda kaela,
nikardagu,
ud põdegu,
vardagu!

46. Talgud.

Wõtkem kärmest' sirbid kätte,
Ärge laske teisi ette!
Näete põld see tõuseb liigub,
Iga kõrs see mängib, kiigub,
Tänawu meil Jumal annab,
Kõrs on, et ta mehe kannab!
Paneme tihti naabra riidad.
Härra lubas talgud anda,
Lusti, rõemu saame näha.
Pill see wiib meid ukse ette,
Leib ja liha antaks kätte;
Siis need täied waadid kantaks,
Laia kapaga meil antaks. —
Jüri habe tilgub õlleſt,
Mari jõud siin näha põlleſt.
Jüri hambad hoidwad toopi,
Tuleb talle anda hoopi:
„Lase lahti Jüri, mees —
„Näe ma seisan sinu ees —

Rohi räägis Rootsi keeli,
Salatimed Saksa keeli,
Pippered Wenede keeli,
Kokka ise — Kuura keeli!

44. Sasine wili.

Ma leikan sia sasida,
Kure kurja raisatunda,
Hane halli tallatunda;
Siin on kurgi kuu maganud,
Aasta haned lebanud,
Päewa pardid peperdanud:
Seie jäänud kure kuube,
Kure kuube, kana kaabu,
Tedre tikatud kübara,
Pardi põimitud palakas,
Hane hallid sääre paelad.

45. Oi teie odrad hõelad.

Oi teie odrad hõelad,
Oi teie kaerad kawalad,
Wõi teie rukkijed rumalad!
Orgu teile otsitasse,
Nõgumaida nõuetasse,
Siiski kaswite kadalad,
Maasta tõusite madalad
Minu kulla kummardeta,
Pardi peada painuteta,
Linnu luida liiguteta,
Kana kaela õiendeta.

Kuri seie kummardagu,
Paha peada painutagu,
Hõel luida lügutagu!
Saagu, saagu, ma sajatan,
Wiigu, wiigu, ma wihastan:
Seie surgu Saksa selga,
Katkeku emanda kaela,
Neitsi niuded nikardagu,
Proua puusaluud põdegu,
Härra hända äpardagu!

46. Talgud.

Wõtkem kärmest' sirbid kätte,
Ärge laske teisi ette!
Näete põld see tõuseb liigub,
Iga kõrs see mängib, kiigub,
Tänawu meil Jumal annab,
Kõrs on, et ta mehe kannab!
Paneme tihti naabra riidad.
Härra lubas talgud anda,
Lusti, rõemu saame näha.
Pill see wiib meid ukse ette,
Leib ja liha antaks kätte;
Siis need täied waadid kantaks,
Laia kapaga meil antaks. —
Jüri habe tilgub õlleſt,
Mari jõud siin näha põlleſt.
Jüri hambad hoidwad toopi,
Tuleb talle anda hoopi:
„Lase lahti Jüri, mees —
„Näe ma seisan sinu ees —

„Anna mulle seda head,
„Mis sa üksi seda pead?"
Pill see hüiab tansu wüsil,
Kutsub Anned, Mardid, Lüisud.
„Tõstkem jalga, walged sukad,
„Talgu tolm ei tee neid hukka!"

47. Ölle wägi.

Odra pea hüiab orasta,
Käbi kerkib piste'essa*),
Wesi laksub laine'essa,
Millal kolmed kokku saawad?
Küpsetusel, keedetusel.
Siis nad ankru aetakse,
Ölle kappa kallatakse,
Kapast kurku kuristakse,
Kurgust alla neelatakse:
Siis wõtab meeled meeste peasta,
Pooled meeled poiste peasta,
Ojud naiste otsa eesta,
Tüssab ise tütarlapsed.

48. Wiin nõuab laulu.

Wiinakene, wennikene,
Öllekene õimukene,
Miks sinu ilusa juua,
Tuua rõemuta tubaje,
Laulutagi lauà peale?

*) Humal kerkib teiba'assa.

„Kui minu iluta juua,
„Tuua rõemuta tubaje,
„Laulutagi laua peale:
„Kohe mina lõhun lõugijani,
„Kipitelen keelijani,
„Katkun kaela soonijani;
„Kui minu ilululla juua,
„Tuua rõemulla tubaje,
„Laulullagi laua peale:
„Ei mina lõhu lõugijani,
„Kipitele keelijani,
„Katku kaela soonijani!“

49. Laul nõuab keelekastet.

Tooge juua laulajalle,
Laulajalle laskejalle,
Lauliku lagi põlesi,
Jooja kurku körbenekſi! —
Joo kurku, kanna kaela,
Wõta wasta waski rinda —
Küll jalad koduje wiiwad,
SäärED sängije sääjawad,
Põlwed põhkuje puewad,
Oma armu woode'eie,
Oma kaasa kaendelaie.
Kell ei ole kaasa, wõtku kasſi,
Wõtku kirbuga könelda,
Lutikuga lüia lõõri (= luuri).
Kirp on musta, ei muretse,
Lutik laia, ei ole lahke.

50. Öllc wöit.

Ölut teeb minule sooja,
Ma teen öllele palawa,
Kütan kannule kasuka,
Humalalle uue kuue,
Wiinale wileda särgi.
Humal hullu, ölut höel,
Ölut höel ja kawala,
Wötab meele meeste peasta,
Tanu targa naiste peasta,
Pooled meeled poiste peasta:
Mehed mütsita mürawad,
Naised tansiwad tannta,
Poisid pooli saapa'ata*).

51. Tansu laul.

Meie tamm lä'äb tantsimaie,
Kõre kuusk lä'äb kõndimaie,
Wisa kuusk lä'äb weeremaie.
Meie tammel kulla kingad,
Kulla kingad, waske paelad,
Höbedased ormad peala.
Tare tahab tantsimista,
Põrmand tahab põrutamista,
Tuba uusi uhtumista,
Seina weered sötkumista.

---

*) Lauliku lisasõna: „Eks Jumala wili ikke kawalam kui inimene: kes teda rohkeste pruugib — eks ta ikke seda wöida."

Taganege, taganege talad,
Põgenege, põgenege parred,
Seiske seinad sinna poole!

52. Salme.

a.

Sini-lälled, Jaani-kannid,
Kaswid Jaani heinamaala;
Jaan a'as neiud noppimaie,
Walged pead walitsemaie.
Neidu noppis rüppetäie,
Walge pea jo wakatäie,
Puna põske põlletäie;
Wiisid koju memme kätte.
Menim pani wakkaje wajuma,
Alla kaane kaswamaie;
Kaswis üks kanasikene,
Sai üks Salme neitsikene.

* * *

Salmel käisid kolmed kosjad:
Üks oli kuu, teine päewa,
Kolmas tähte poisikene.
Kuu jo tuli kuue-ratsa.
Ei mina kulles kuule lähä,
Kuu kurjaste elakse,
Kuul on kuusi ammetida:
Korra kaub, teise kaswab,
Korra kaub ta koguni;
Wahel ta waragi tõuseb,
Wahel tõuseb walge'essa,

Wahel enne walge'eda;
Korra tõuseb koidikussa,
Korra enne koidikuda,
Korra koidu keske'ella,
Wahel päewa weerangul,
Wahel päewa tõusangul,
Wahel ta lõõrib lõune'elgi,
Keerleb keskehommikulla;
Wahel uputab uduje,
Wahel peidab pilwe'eie,
Wahel ei käi kodugi.
Päew tuli kallis kahekſa-ratſa.
Ei ma kulles kunle läinud,
Hõbe pärg lähä päewalegi,
Päew teeb palju pahada;
Päewal on wiisi wiisikesta:
Palawaste paistab päewa,
Heledaste heidab ilma.
Kui on hele heina aega,
Siis ta wihmada wihistab;
Kui on kallis kaera külwi,
Rõemus rukki lõiku aega,
Siis ta põudada põristab,
Linad jätab liiwakulle,
Kaerad nurmele kautab,
Odrad põllule põletab,
Herned wau wahele,
Tattered tua tahaje. —
Tuli tähti täisi meesi,
Tuli üksi üheksa-ratsa.
Tähele mina tõutsin,
Tähele ma täidin meele,

Tähele sünnitin südame.
Tähte tuppa kutsutie;
Ette see ihutud lauda,
Taha see tahutud seina,
Alla pinki pihlakane.
„Minu ella wennakene,
„Wii talli tähe hobune,
„Tähe lauku latteriśsa;
„Anna ette heinasida,
„Kanna ette kaerasida.
„Minu ella eidekene,
„Anna sa tähele süia,
„Anna sa tähele juua.“

* * *

Tähte mõekada teristas,
Kulda helkuda helistas:
„Ma'p tah' süia, ma'p tah' juua!
„Tooge mu omane tubaje,
„Saatke Salme põrandalle.“
Salme hüidis saunastana,
Üle õue hoone'esta:
„Tähekene, poisikene,
„Antsid aega kaswadessa,
„Anna aega ehtidessa!
„Mull 'pole eite ehtimassa,
„Wanemaid walmistamassa;
„Küla eided ehitawad,
„Wanad naised walmistawad;
„Küla külmaste ehitab,
„Wald mind saadab waljuste.“

b.

Läksin karja saatamaie,
Udusella hommikulla,
Karedalla kaste'ella,
Leitsin kana karja-teelta,
Kuke kullatud mäelta.
Kana siblis siibidana,
Kukke kraapis karwudana.
Põimin ma kana põllejani,
Äigin kuue hölmajani,
Wiisin koju eide kätte.
Eit pani wakkaje wanuma,
Alla kaane kaswamaie.
Kaswas kuu, kaswas kaksi,
Kaswas kogu kolmatagi,
Natukese neljatagi,
Siis sai noori neitsikene.

* * *

Neitsil käisid kosilased:
Üks oli kuu, teine päewa,
Kolmas tähti poisikene.
j. n. e.

53. Kust sa teatsid meile tulla?

Peiukene, poisikene,
Kust sina teatsid meile tulla,
Oskasid üle oraste,
Määrasid üle mägede,
Meie suureje suguje,

Rahakaie rahwa'aie,
Õuna pinninge peressе?
Pere meil mängib penningilla,
Talu meil mängib talderilla,
Lapsed laiulla rahulla.
Kust wõtid sina südame?
Suelt wõtid sina südame.
Kust wõtid libeda keele?
Rebaselt libeda keele.
Kust wõtid jalad nobedad?
Jänekselt jalad nobedad.
Kust sina karwase kübara?
Karult karwase kübara.

54. Rikas kosija.

Neitsikene, noorukene,
Mis sa törgud meile tulles,
Singud meile saadessagi,
Et meil kaugel kaewutee,
Kaugel wee kandemine?
Ma teen rennid reie alla,
Kahed rennid karja aeda,
Hoowi teen hooste rennid,
Lee ette leeme rennid.
Neitsikene, noorukene,
Mis sa törgud meile tulles,
Et sull palju padjasida,
Enam höbe helmesida,
Kardad pandiks pandawada,
Leiwa eesta wiidawada?

Neitsikene, noorukene,
Meil on wilja endi süia,
Raha tarbeje tasuda;
Hiired upuwad iwije,
Kassid kaera seeme'eie,
Rotid raha rooste'eie.
Neitsikene, noorukene,
Kui lähed õuue hulkumaie,
Wiis on aita õuessagi.
Üks see rudjub rukkissagi,
Teine taaruh tatterassa,
Kolmas nikerdab nisussa,
Neljas odrassa ohiseb,
Wiies kaerassa kahiseb.
Neitsikene, noorukene,
Kui lähed aita hulkumaie,
Pea puudub sia lihaje,
Jalad jahu salwedesse,
Põlwed õlle poolikuie,
Warbad wiina wikkidesse.

55. Kosilased tulemas.

Meil tuleb hüwa sügise,
Meil tuleb kena kewade:
Pange waht wärawa peale,
Teine waht jo ukse peale,
Kolmas jõe kolga peale,
Neljas nurme nurga peale.
Kui meil uinub ukse wahti,
Waibuneb wärawa wahti,
Kooleb jõe kolga wahti,

Rõrkeb nurme nurga wahti:
Siis ole ise ergumine,
Pia kõrwad kergumine.
Kui kuuled kosjad tulema,
Kuuled rängaste rõgina,
Höbe rõngaste helina,
Tina rõngaste tilina,
Waske rõngaste walina —
Too toolid tua edeje,
Pane pingid põrmandalle,
Tule tuppa tantsimaie:
Siis tansi, tansi — ma waatan!

56. Kawal kosilane.

Oh teie hullud noored mehed,
Näewad neidu kaswamaie,
Sini sääri sirguwada,
Tina pihta paisuwada:
Wõtwad hoielda hobusid,
Wõtwad sõõta sälgusida,
Ilma isa teadematta,
Ilma ema teadematta,
Warjult sõõta, warjult joota,
Warjult wetta pidada.
Akanesta andis kaerad,
Läbi pilu pistis heinad,
Läbi lae laskis roka.
Ette need heinad ilusad,
Ette need kaerad kaharad,
Ette roka roosilise.

Sai see täkk siis täide söönud,
Täide söönud, täide joonud,
Panin täku täide rauda,
Hõbe leieda peale,
Panin täku saani ette,
Teki panin saani peale,
Teise teki täku peale,
Sõitsin neidiste kodusse,
Ajasin äia ukse ette,
Aisad ämma akenisse;
Teretan äia isaksi,
Teretan ämma emaksi:
„Tere äia, tere ämma,
„Kas on neidused kodussa,
„Kas on maimuksed majassa?"

Äi siis mõistis, ämm siis kostis:
„„Ei ole neidused kodussa,
„„Ei ole maimuksed majassa,
„„Ei ole taimeksed talussa.
„„Neid läks Wirult wetta tooma,
„„Hõbe õlpemed õlala,
„„Hõbe ämbrid õlpemessa,
„„Hõbe witsad ämberissa.""

Mina siis mõistsin, kohe kostsin:
„Kas on luba järel sõita,
„Täkuga järele jaluda?"

„„Kui sull wiied wiina toobid,
„„Kahed kolmed õlle kannud,
„„Siis on luba järel sõita,
„„Täkuga järele jaluda.""

Sõitsin siis wirgust' Wiru poole,
Sõitsin siis kärmast' kosja teeda,
Kosja teeda, kulla teeda.
„Neiukene, noorekene,
„Walge peaga piigakene,
„Anna mu ho'ole juua,
„Anna mustal' muidu juua,
„Anna hallil' haisutada,
„Kimmlel' keele kustutada.
„Ma olen waene teede käija,
„Teede käija, maade marsja,
„Saksa asjade ajaja,
„Wiie raamatu widaja."
Neid aga mõistis, kohe kostis:
„„Oh sina petis peiukene,
„„Kawalik sa kaasakene,
„„Walelik sa wennukene!
„„Sa 'pole waene teede käija,
„„Teede käija, maade marsja,
„„Saksa asjade ajaja,
„„Wiie raamatu widaja:
„„Sa oled kawal kosilane,
„„Kosja kindad sull käessa,
„„Kosja kiri kinnastessa,
„„Kosja piitsuke piussa.""

57. Wiru kosilane.

Leikan wäljalla mäella,
Põllu põigaste wahella,
Juus piiratud, pea suetud,
Kinga kannad kirjutetud —

Jo tuleb sõnum järele:
„Tule koju neitsikene,
„Kodu käinud kosilased!“
„„Kust need kosilased käinud?““
„Lätist käinud kosilased.“
„„Ei ma lähe Lätile!
„„Läila süia Läti leiba,
„„Läila juua Läti kalja,
„„Läila Lätissa elada.““
Leikan wäljalla mäella,
Põllu põigaste wahella,
Juus piiratud, pea suetud,
Kinga kannad kirjutetud —
Jo tuleb sõnum järele:
„Tule koju neitsikene,
„Kodu käinud kosilased!“
„„Kust need kosilased käinud?““
„Jiest käinud kosilased.“
„„Ei ma lähe Jiesse!
„„Jme süia Jie leiba,
„„Jme juua Jie kalja,
„„Jme Jieesse elada!““
Leikan wäljalla mäella,
Põllu põigaste wahella,
Juus piiratud, pea suetud,
Kinga kannad kirjutetud —
Jo tuleb sõnum järele:
„Tule koju neitsikene,
„Kodu käinud kosilased!“
„„Kust need kosilased käinud?““
„Wirust käinud kosilased.“

„„Ma lähen wirgaste Wirule!
„„Wiisak süia Wiru leiba,
„„Wiisak juua Wiru kalja,
„„Wiisak Wirussa elada!““

58. Kust tuleb naist wötta.

Ära mina otsin hooste hoowid,
Ära mina katsun karjalaudad,
Astun need ajad heledad,
Könnin need kojad kõledad.
Läksin Tallinna turule,
Leitsin haawatud hobuse,
Särje sappi saanikese,
Seest jo sliidi neitsikese.
Istusin isegi sisse,
Hakkasin koju tulema,
Otse küll üle oraste,
Põigi üle peenderate.
Siis sain mina koduje,
Puhusin tule tubaje,
Annin tooli naise alla,
Panin padja tooli peale.
Siis hakkan eite hüidemaie,
Hakkan taati hüidemaie,
Kahte õde karjumaie:
„Tõuse eite, tõuse taati,
„Tõuske need õed madalad,
„Tuas on tule puhuja,
„Wiisak leiwa weeretaja,
„Kena löngade kedraja,
„Siub need sinised löngad,

„Punub need punased paelad,
„Koob aga kulla karwalised!“
Hakkas eite ütlemaie,
Hakkas taati ütlemaie,
Sed kaksi könelemaie:
„Minu ella wennakene,
„Kus sinu sinised sukad,
„Kus sinu punased paelad,
„Kus su wöö wiiruline,
„Särki särje sapiline?
„Wii naine puie wilule,
„Keera kuuse keske'elle,
„Ei see söge sötku leiba,
„Ega petis peksa reie;
„Linnas on naised lihedad,
„Möisas nad mönesugused,
„Talupoja naine tarka.“

59. Tooge neidu nähtawalle.

Ärge tooge toopisida,
Wedageme wiinasida,
Ei mahu mödu minule,
Ei teie saledad saiad,
Ei teie wihawad wiinad,
Ei teie õlut punane
Ennegu saan neidu nähaksena,
Neiu minu teadaksena,
Kas on Pille wöi Pireta,
Wöi on Malle wöi Mareta,
Wöi on armas Annekene,
Wöi on kallis Kaiekene,

Wõi on helde Eltsekene,
Tillu lillu Tiiukene.

* * *

Nüid saan salaja teada,
Et oli armas Annekene:
Tooge nüid neid toopisida,
Wedageme wiinasida,
Nüid mahub mõdu minusse,
Nüid teie saledad saiad,
Nüid teie wihawad wiinad,
Nüid teie õlut punane. —
Ei aga tea meie mehed,
Kus aga käisid meie naised,
Need käisid puna poessa,
Sini lintide seassa.

60. Tule siia, et ma tunnen.

Tule siia tuttawani,
Aja armu nähtawani,
Tule siia, et mina tunnen,
Aja siia, et annan kätta,
Saa siia, sõnad kõnelen.
Tuleb muida tuurikuida,
Saab muida sallikuida,
Weereb wihma lõõrikuida,
Ei tule minu omada,
Liigu minu lindi tooja.
Kui kaua mina ootan,
Kaua kallis kannatelen,
Pian wasta peenikene,

Hoian wasta oigukene,
Kannan kaste körrekene.
Tulijal on mitu tuulta,
Minijal on mitu meelta,
Saajal on sada südanda,
Neli meelt on neidusella.
Tule siia, et mina tunnen,
Aja siia, et annan kätta,
Saa siia, sõnad könelen.

61. Ära püia pühal naist.

Minu ella wennikene,
Ära püia pühalla naista,
Katsu kallilla ajalla,
Kõik pürjed pühal ilusad,
Kanad kallilla ajalla.
Sihi naine sirbiltana,
Katsu heina kaareltana,
Wahi naine wartaeltana!
Kui läheb kallis kaare peale,
Siis sina karga katsumaie,
Kas on kaare kaunikene.
Kui läheb lindu leikumaale,
Siis sina wiisa wihkudesta,
Kas on wihud wiisakamad.
Kui näed reie peksamaie,
Siis sina karga katsumaie,
Kas see lööneb waljust warta.
Kui näed kangasta kuduma,
Siis sina karga katsumaie,
Kas on kangas kaunikene.

Kui näed särki säädamaie,
Siis sina karga katsumaie,
Kas on särki häste säetud,
Ölalapid õite pandud.
Kui näed sukkada tegema,
Siis sina karga katsumaie,
Kiusta sukka kiskumaie,
Kas on sukka sääre mööda,
Wikelid ligi lihada.
Siis mine kiusta kiskumaie,
Kas on kirjad kinnastessa,
Kirjad kinda warressana.

62. Kutsu mind kosjale.

Minu ella wennikene,
Kui lähed naista wöttamaie,
Pürjekesta püidamaie,
Särjekesta seadamaie,
Wöta minda kaasajeni,
Wöta wööksi wööjeleni,
Wöta kindaksi kädeje,
Lindiksi kübara peale.
Küll mina tunnen tuimad neiud
Ja näen ninakad neiud:
Tuimal neiul tukka pikka,
Laisal neiul lakka laia,
Wedelal wöö wedela,
Ninakal nina kõwera.
Tunnen tuima töö teusta,
Wedela wöö weusta,
Laiska leiwa sötkumiseſt.

63. Mörssja õpetus.

Neitsikene, noorukene,
Kirju pihta peenikene!
Kui tahad taluje tulla,
Ennasta emaksi anda,
Laste peale pealikuksi;
Ära pia ennast pealikuksi,
Ära pia ennast uhke'eksi,
Ära pia peilida pihussa,
Konni kammi kaendelassa;
Ära ole höel orjadelle,
Ära kare karjastelle,
Ära tige teendritelle,
Wali waeste laste peale!
Kui tuleb ori kojuje,
Otsi juttu orjadega;
Kui tuleb kari kojuje,
Katsu juttu karjastega!
Tee juttu teendritega,
Wahi waeste laste peale,
Alta lauda anna suuda,
Pealta lauda pead silita,
Wõia kätte wõine leiba,
Silita sia-lihane!

64. Tanu laul.

Kes tahab tanule minna,
Kes tahab astu harjakalle,
Panna pea paigasselle?
Lina tooneb liia hoole,

Põll toob põlwini mureta.
Lina ütleb: Liigu, liigu!
Tanu ütleb: Tallu, tallu!
Põll mull ütleb: Tõsta põlwi!
Kuda pian linal liikumaie,
Kuda pian tanul tallumaie,
Põllel põlwi tõstamaie?

65. Pea tahab tanu.

„Tere, tere, uued langud,
„Tere, uued langu ukſed,
„Wastatſed wäwi wärawad,
„See'ks on meie langu õuue,
„See'ks meie wäwi wärawa,
„Ouest tõuſeb õlle haiſu,
„Wärawasta wiina haiſu,
„Saia haiſu akenesta.“
Neitſikene, noorekene,
Kui tahad talule käia,
Adra poiſile aſuda:
Ära topi tukkumaie,
Üksi nurka istumaie,
Otſi kätte õmbeluſi,
Katſu kangasta jaguja,
Tee ſina püksid peened toimed,
Tee ſina särki kolmi laidu;
Siis ſinu hüita hüwakſi,
Hüwa naiſe tütterekſi,
Kauni naiſe kannetukſi,
Targa naiſe taimedekſi.
Hüwa naine hüpitanud,

Naine tark on tansitanud,
Weel parem mehele pannud.
Küsid kirstust kinda'aida,
Alta kaane kapukaida,
Sula sörmije soenda,
Linnu luida leiendella.

Neitsikene, noorukene,
Kirju pihta peenikene,
Ilus tukka tuwikene,
Kas oled welje wääriline,
Saabas-sääre sarnaline?

Minu ella welwidani,
Kui lähed kulda kosjemaie,
Höbe-helme ostamaie,
Tina-rinda tingimaie,
Walget pead walitsemaie,
Kohisid, kahisid kuused,
Mühisid, mähisid männad,
Soossa sammelid sahisid
Wenna halli astudessa,
Körwikese köndidessa.

Minu ella welwidani,
Söida otse neiu õuue,
Mörsiame möisa'aie,
Tukapea tua edeje:
„Tere mull äia, tere mull ämmä!
„Tere mull pruuti neitsikene,
„Kas sinu piha kannab linti,
„Kas sinu käed kandwad käiksi,
„Kas sinu sörmed kandwad sörmust,
„Jalad uusi ummiskingi?“

Neidu wastas, kohe kostas:
„„Peiukene, poisikene,
„„Pea tahab tanu ilusa,
„„Köht tahab körki pöllekesta,
„„Selg tahab siidi lintisida,
„„Jalad uusi ummiskingi!“ “

66. Saja teretamine.

Tere, tere, sajakene,
Tere teelta tullenessa,
Arulta ajadessana!
Kes see teid teelt teretas?
Jumal teid teelt teretas,
Mari andis arulla kätta.
Kus te aega wiitelite?
Meie ammu ootasime,
Lihad leemeje ligusid,
Kalad keesid kattelasse.
Oli teil hobu wäsinud,
Wõi oli regi lagunud,
Wõi olid sandid sajanaised,
Wõi oli pilges peiu poissi?
„Ei olnud hobu wäsinud,
„Ei olnud regi lagunud,
„Ei oln'd sandid sajanaised,
„Ei ol'nd pilges peiu poissi:
„Uued lingud, langukesed,
„Teil on tuassa tuki suitsu,
„Ahju ees hagude suitsu,
„Lee ees on leile suitsu.“

Meie neidu noorukene,
Noorukene, nõrgukene,
Eile wõrgusta wõcti,
Tuna toodi tuttemesta,
Täna laudaje lauti,
Ilu pinki istuteti.

67. Weimewaka laul.

Peiukene, poisikene,
Las' küsime, kannatame,
Kas on meie marja maada,
Meie marja kerstu maada,
Aidas riiete aseta,
Kõrendul on kuue maada,
Ja kalli kasuka maada,
Tedre kirju teki maada.
Kui ep ole meie marja maada,
Meie marja kerstu maada —
Pruudi wend punasikene,
Saja sõitaja saleda,
Ümber hüpita hobune,
Takurpäri tansitele,
Wii kulla oma koduje
Ja marja oma majale,
Hani oma hallikalle,
Kana oma kaewu teele,
Tedre oma tee rajale;
Seal on meie marja maani,
Aidas riiete aseni,
Kõrendul on kuue maani
Ja kana kasuka maani,
Tedre kirju teki maani.

68. Kuhu kaua wiibisite.

Peiukene, poisikene,
Kuhu teie kaua wiibisite?
Meie ammu ootasime,
Kuke laulust kuulasime.
Kas teie hobu wäsinud,
Kas teie regi lagunud,
Wõi teil täkku tõmpijalga?

* * *

Üles mina ütlen peiu wiisid,
Peiu-wiisid, kaasa kombed:
Ei meie hobu wäsinud,
Ei meie regi lagunud,
Ei meie täkku tõmpijalga,
Ega meie ruuna rähma silma.
Tetre lendas tee alusta,
Parti hallika pajusta,
Hirmut' wennani hobuse,
Kargut' wenna kaera-sööja.
Senne wiibis wennikene,
Kübari kohendamaie,
Pärgi peale seadamaie.

69. Pulma laul.

Käisin pulmassa mõnessa,
Käisin sajassa sa'assa,
Tuhandessa toodawassa,
Sadanessa saadawassa,

Wiieskümmnes wiidawassa,
Ei saan'd neida ande'eida,
Mis saan selta neiduselta;
Wöö sain wiie lõngalise,
Kahe kassi käpalise.

Peiukene, poisikene,
Tõuse loogale lugema,
Harjustille arwamaie,
Kas sula sugu kuossa,
Kas ella õed ühessa.

Peiukene, poisikene,
Tuleta, mäleta meele,
Keda sull walilta wajaga,
Keda puudu poolikulta:
Eest on laua eidekesta,
Tagant laua taadikesta,
Tuasta tule puhuja,
Leesta leeme keetijada,
Ahjult nänna andijada,
Parsilta parasta emada.

Minu ella welwidani,
Ära püia pühalla naista,
Katsu kallilla ajalla,
Kõik laisad pühal ilusad,
Kenad on kiriku teela,
Mukid muissa rahwa'aissa.

Minu ella welwidani,
Sihi naine sirbi pealta,
Katsu naine kaare pealta,
Haru (reha) warrelta walata (waata)
Kas ta nikksub niitadessa,

Löpeb loogu wöttadessa,
Ägiseb äästadessa,
Roidub reie peksadessa.

* * *

Neitsikene, noorukene,
Kirjupihta peenikene,
Ilus tukka tuwikene,
Ära pölge äia maida,
Ära pölge ämma maida,
Sinu äi on häste rikas,
Sinu ämm on häste rikas,
Küil on kümme künni-ruuna,
Naul on sada wasika,
Äial wiisi härja paari.
Neitsikene, noorukene,
Ole sirbile sileda,
Haru warrele walusa;
Sirpi leikab, sa siduned,
Wikast niidab, sa wilistad,
Riha räsub, sa walatad (waatad),
Härjad küntsid, sa magasid.
Ei sinu wiidas heina maale,
Iluks sinu wiia heina maale,
Lust sinu loole wiia,
Peale kaare katse'eksi.
Neiukene, noorukene,
Pühi häste äia õuue,
Pühi häste ämma õuue,
Küllakast küdide õuue,
Nau õuue ommetegi,

Siis sinu hüiakse hüwaksi,
Hüwa naise tütterekſi. — —
Naised, naised, seiske naprad,
Minge wihku wäändamaie,
Kulla kubu tõstamaie.
Tehke te wihud wägewad,
Tehke ku'ud kuulusamad,
Aki=jalad auusamad;
Kuhjad meeste, nabrad naiste,
Aki=jalad tütterije.
Kuhjad paistid Kunda'aie,
Saadud Samma mõisa'aie,
Akk=jalad Alutahaje,
Wiisikud Wiru kiriku,
Kus kirik kiwista tehtud,
Lagi on laudusta lautud,
Põrand on pandud paasidesta,
Kukur on kullasta walatud.

70. Eide kiitus.

Ei mina kiida neidusida,
Kiidan neiu eidekesta,
Kes ei lasn'd neiduda magada,
Olla pingil pikaliste,
Taga sängis seljaliste,
Sundis tema sukkada tegema,
Pani paeluda punuma,
Looma wööda loogelista,
Seadma särja sapilista,
Katsma kassi käpalista.

71. Peiu õpetus.

Peiukene, poisikene,
Tunned wiia mu õdeda,
Tunned wiia, tunne hoida,
Tunne tru'iste elada.
Ära sina lase laste lüia,
Laste lüia, naiste süja,
Tuisata tuli rusika,
Rauda kämmelde rabada,
Wisa käte weeretella,
Köwer käte koputella!
Seisa seinana eessa,
Ole warjuna wahella,
Seisa wasta kui see seina,
Raiu wasta kui see rauda,
Paugu wasta kui see palki!
Peiukene, poisikene,
Kui hoiad õe hüwasta,
Kaitsed kaswu kallimasta,
Kui sina tuled teisi meile,
Sina järgida küsiksid —
Pakku alla paisetaie,
Tooli sull alla annetaie;
Hobu sull hirnub heinasida —
Kaerad ette kannetaie,
Roka toower toodaneie.

72. Pruudi kodust minemine.

Saa neidu, saaks minema,
Jo kipub küi hobune,
Wäi täkku wäänab peada!

Neitsikene, noorukene,
Mis teed kaua kamberissa,
Piilud piima hoonessa?
Kas kuad küile särki,
Nau käte narma'aida?
Keri need lõngad kerale,
Wiska lõngad wiipsipulle;
Meil ön piirad peiu tehtud,
Kangas-puud küi kogutud,
Niied ämma nikertetud:
Kua meilla olessana
Luo meilla tullessana.

73. Woodi waatamine*).

Naisukesed, kaasukesed,
Lähme kambrit katsumaie,
Lähme woodit waatamaie,
Kas on peigu teinud heina,
Häste löönud härja päida,
Maha löönud marjawarta,
Sinililleqa seganud,
Kullerkupuga kogunud,
Angerwaksaga asunud.

---

*) Pruudi poolt naised läksid, kui saajaga tuliwad, laulbes peigmehe kambrikesse. Peigmehe poolt naised antsid neile „otsinaistele kalasawalised paelad". Peigmees oli paljalt heinad woodisse pannud, pruut tõi omalt poolt palaka, teki ꝛc. kaasa. Kui pruut riideid woodi peale pani, laulsid naised: „Ma panen palakukese" ꝛc. Peigmehe poolt naised läksid lauljatele kambri järele, kus neile woodi juures pruudi poolt naised säärepaelad (sukapaelad) antsiwad, igale naisele paari. Woodi juurest tulles laulsid naised: „Eiwad tea teised naised" ꝛc.

Ma panen palakukese,
Annan halli waibukese,
Kingin kirju tekikese.

* * *

Eiwad*) tea teised naised,
Kus ne käisid sajanaised,
Ne käisid puna poessa,
Siidi lintide siessa;
See neidu punessa käinud,
Madaraid on maiastanud,
Konna kaewust toonud kolled,
Maltsa kalda alt madarad.
Küll on peigu teinud heina,
Häst' on löönud härjapäida,
Maha löönud marjawarta,
Sinililleqa seganud,
Kullerkupuga kogunud,
Angerwaksaga asunud.
Ma panin palakukese,
Annin halli waibukese,
Kingin kirju tekikese.

74. Haige noorik.

Senni, senni ellad wennad,
Senni heinamaa ilusa,
Kui on heina niitamatta,
Senni kaare kaunikene,
Kui on loogu wöttematta,

*) nemad ei, ei.

Senni marjamaa ilusa,
Kui on marjad noppimatta.

* * *

Minu ella wennakene,
Mullu wõtin naise noore,
Tunamullu teise poole,
Oli priske ja punane,
Oli walge ja wäleda,
Oli terwe ja terane,
Oli kärme ja käreda;
Wiks oli willu kraasimaie,
Traks oli wokki tallamaie,
Kärme kangasta kuduma,
Nibe näbe näpu-tööle,
Kibe käbe käte-tööle.
Wiisin ella heinamaale,
Panin kulla kaare peale,
Niitis heina ilusaste,
Ajas kaare kaunikesse;
Niitis heina, helkis metsa,
Wõttis loogu, lõksus metsa,
Raius paju, paukus metsa.
Ajas kaare, ajas kaksi,
Hakkas kolmata ajama,
Neljata nimetamaie,
Wiiet wiisist wõttemaie —
Hakkas ta põlwida põdema,
Sääre marjuda magama,
Kinga paelusta kiduma,
Wöö lõngusta lõduma.

Mina waene noori meesi,
Söidin Harju arsti juure:
„Aidake aru pidada!“

Arsti kuulis, wasta kostis:
„„Mis piab sinule olema?““

Mina kuulin, wasta kostin:
„Mullu wötin naise noore,
„Tunamullu teise poole,
„Oli priske ja punane,
„Oli walge ja wäleda,
„Oli terwe ja terane,
„Oli kärme ja käreda;
„Wiks oli willu kraasimaie,
„Traks oli wokki tallamaie,
„Kärme kangasta kuduma,
„Nibe näbe näpu-tööle,
„Kibe käbe käte-tööle.

„Wiisin ella heinamaale,
„Panin kulla kaare peale,
„Niitis heina ilusaste,
„Wöttis loogu lusti pärast,
„Ajas kaare kaunikesse;
„Niitis heina, helkis metsa,
„Wöttis loogu, löksus metsa,
„Raius paju, paukus metsa!
„Ajas kaare, ajas kaksi,
„Hakkas kolmata ajama,
„Neljata nimetamaie,
„Wiiet wiisist wöttemaie —
„Hakkas ta põlwida põdema,
„Sääremarjuda magama,

„Kinga paelusta kiduma,
„Wöö lõngusta lõduma.“
Arsti mõistis, kohe kostis:
„„Mine aga koju noori meesi,
„„Mine usina kojuje,
„„Wõta halli allajeni,
„„Wõta kõrbi kõrwijeni,
„„Wii linaksed wedeje,
„„Odrad otseti jõgeje,
„„Kaerad kaksiti järele.
„„Tee siis ilus õllekene,
„„Kallis hapu kaljakene,
„„Wirde karwa wiinakene:
„„Juba tuhud tulemassa,
„„Häda pääwad peale saamas,
„„Warrud jo waritsemassa.
„„Jooda siis naine õllela,
„„Õllela, wiinala,
„„Kalli hapu kaljala!
„„Siis saab naine terwe'eksi;
„„Siis on terwe ja terane,
„„Siis on priske ja punane,
„„Siis on walge ja wäleda.““

75. Oh seda endista eluda!

Oh seda endista eluda,
Kallist kaswu põlwekesta,
Kui ma kallis kaswenesin,
Mari maasta tõusenesin,
Angerwaks üles ajasin!
Kaswin kui kanep ajassa,

Sirgun kui sibul salussa,
Pikka putke puu wilula.
Ei mind täidind eidel lüia,
Ei mind täidind taadil lüia,
Ellal wennal wemmeldada.
Öle-kõrs oli wenna wemmal,
Taku-koonal taadi rooska,
Willa-salk oli eide witsa.
Nüid mind kopib koera poissi,
Näpib näljatse sulane.

76. Pereminija waene lugu.

Ma waene pereminija,
Hakkasin pada pesema,
Katelt kullest küirimaie,
Höbe sanga höerumaie;
Tegin tanu tahmaseksi,
Lindi laia liiwaseksi.
Hakkasin tanu pesema,
Linti liiwast loputama:
Küsisin küilt künada,
Ialt häili*) kattelida,
Nault kullatud kurikat,
Ämmalt seepi mee-wahasta.
Küdi wiind küna külasse,
Äi wiind häili kelderisse,
Nadu kulla kamberisse,
Ämma seep oli otsa saanud. —
Mina wõtsin ja wihastsin:
Wiskasin tanu tulesse,

*) häil, gen. häili, endises keeles „pada, katel".

Lindi leede ja lahutsin,
Pölle panin mehe pölwe peale,
Kingad ämma kerstu peale;
Ise läksin lendes lepikuie,
Karktes kase kaasikuie.
Küdi hüidis künnikselta,
Nadu karjus katukselta,
Oma mees tua eessa:
„Tule koju naine noori!"
Mina kuulin, wasta kostsin:
„„Parem on pajune pärga,
„„Kui on poisi poorikene,
„„Kasupoisi karrakene,
„„Tiupoisi tressikene!""

77. Koduwäi.

Kutsuti koduwäiksi,
Peretütteri mehekse,
Äia ämmale abiksa;
Arwan aida annetama,
Kirju karja kingitama.
Sain olema, sain elama,
Äi aga hakkas augutama,
Ämm aga hakkas augutama:
„Mis sull oli meile tulles,
„Sull poln'd raudijad hoosta
„Ega rauda wankerida!"
Küll mull' siis harki annetije,
Kaela puida kaubeldije,
Ilma süita süteroopi!

78. Ei taha weel tanule.

Küla naised naerid minda,
Küla tüttered tiutid,
Küla piigad pilkasiwad,
Kannid keelida külaje,
Wale juttu mainijulle.
Tahid mu tanule panna,
Enne aegu harjakalle,
Enne tundi tutsikulle,
Enne päewa pealinale.
Öeldi liiaste liguma,
Öeldi palju paisumaie.
Mina kuulin, kostsin wasta:
„Ei mina kaswa kuigi kaua,
„Ega 'i paisu kuigi palju;
„Mina kaswan kaste'ella,
„Paisun päewa paiste'ella;
„Ma kaswan oma kasuda
„Ja paisun parast rammuda.“

79. Ärgu naergu naine naist.

Ärgu naergu naine naista,
Naine naista, teine teista,
Teine teise tütterida.
Omal tüttered koduna,
Omal Kaied kaswemassa,
Maied maasta tousemassa,
Anned on ülenemassa.
Kaie kiigub kätke'essa,
Maie magab woode'essa,

Ann on auduja sülessa.
Jumal teaneb, mis neist saaneb,
Kas neist saaneb saaja sõitu,
Isameeste hüpitada,
Peiupoiste pööritada,
Kaasanaiste kargutada;
Ehk on metsas mängikene,
Puu juures pulmakene,
Söödi tükk on söömalauda,
Puju-peenar pulma-pinki,
Haawik hooste talli,
Kased walged kaasa-naised,
Lepad sirged lelle-naised.

80. Wõi imet!

Wõi imeta, wõi imeta,
Mis nägin mina imeta,
Mis nägin Näu külassa;
Kaksi naista tappelesid.
Annel oli harki, Kaiel kooku,
Maiel margapuu õlalla,
Leenul leeme kulbikene.
Kael-koogud kannid wetta,
Keri-lauad keedid leenta,
Siga sõtkus taigenada.
Naine tuhnis tuhnermaada,
Kubjas haukus hange otsas;
Siga sõitis, sõlg oli rinnas,
Lehm oli laudas, laps oli süles,
Lammas läks laudije munele.

81. Igaüks omaga, kellega mina?

Tuleb see õnnis õhtukene,
Wilets widewikukene,
Kui lähän mina magama.
Igaüks oma omaga,
Iga kaas oma kanaga:
Isa läks wana emaga,
Ode õemehega,
Wend läks noore noorikuga,
Tiupoiss läks tüdrukuga, —
Kellega mina waene?
Ma lähän nuttes nurga poole,
Tükin tühja sängi poole.
Helisekse ääre-lauda,
Kolisekse kolmi lauda,
Pörisekse põhja lauda.
Kõik on külmad külle-lauad,
Ärmatanud ääre-lauad.
Pööran külle, leian külma,
Pööran selja, leian seina.
Püian kerbuga könelda,
Lutikaga läia lööri;
Kerp oli körki, ei könelend,
Lutik laia ei löönd lööri:
Mina wõtin ja wihastin,
Riided sülle ja minema!
Läksin lakkaje magama:
Põhku alla, põhku peale,
Sasi ümber sääreluie.

82. Uni.

Hulguwad uni-sulased,
Käiwad rammad käskujalad,
Otsiwad unista lasta,
Tukkujada toomekesta,
Magajada neitsikesta,
Pisut õlgida piussa,
Kaks on kõrta kaendelassa.
Kesse meist magada tahneb,
Kesse armas haigutelles?
Maie meist magada tahneb,
Maie armas haigutelles.
Kuhu ta magama wiia?
Jaani uude kamberije.
Mis neil alla, mis neil peale?
Lina alla, tekki peale.

83. Tädi tuleb!

Läksin wennal wõerisseie;
Wärawas on wenna lapsed:
„Ema, ema, tädi tuleb!“
„„Ässitage koerad peale!““
Mudid minda murdemaie,
Hallid minda hammustama,
Kirjud maha kiskumaie,
Tõmmud maha tõmmamaie.
Mina Mari maani tarka,
Kai olin kannuni kawala,
Tõmman toowerpuu õlale,
Käänin kaika kaindelaie,
Koera kolmesta osatin.

Pea jäi pika piida peale,
Keskpaik kena mäele,
Saba jäi sauna läwele.
Läksin tuppa ommetegi,
Ootan tooli toodamaie,
Järgi alla annetama:
Suuremalle toodi tooli,
Paremalle pandi järgi,
Mulle anti halukene,
Pandi paku otsakene.
Ootan süia annetama,
Leiwa liistu leigatama,
Suu täita sunnitama:
Ei siin süia annetutki,
Leiwa liistu leigatutki.
Suu täit ei sunnitutki.
Oma wend oli wennikene,
Werisilm oli wennanaine.
„Minu naine, naisukene,
„Otsi mull enesel süia
„Ja minu õele süia."
Naine ahjult auguteles,
Parre äärelt kuugateles:
„„Mis annan sinule süia,
„„Ehk sinu õele süia?
„„Panin wast paja tulele,
„„Wee weeretin sisseje,
„„Kaalid külmad kattelaie!""
„Minu naine, naisukene,
„Wõta wõttimed wõrelta,
„Mine aitaje mäele,
„Weela'p meil wana jahusid,

„Rootsi põlwe rukke'eida,
„Meil on muldist lehma wõida,
„Tuna muldist sia-lihada:
„Sealta'p saan minagi süia.
„Ja minu õdegi süia!"

84. Mõistatused.

Mõista, mõista mu õeke:
„Mis sealt tõuseb soost sinine?"
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Kuu tõuseb soost sinine."
Mõista, mõista mu õeke:
„Mis sealt tõuseb maast punane?"
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Päew tõuseb maast punane."
Mõista, mõista mu õeke:
„Mis seal mugendab mäella?"
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Ruki mugendab mäella."
Mõista, mõista mu õeke:
„Mis sest rukkist muge'emba?"
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Nisu rukkist muge'emba."
Mõista, mõista mu õeke:
„Kesse ehib riide'eie?"
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Erne ehib riide'eie."
Mõista, mõista mu õeke:
„Kellel need ilusad õiled?"
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Ual need ilusad õiled."

Mõista, mõista mu õeke:
„Kesse maani maksuline?“
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Läätse maani maksuline.“
Mõista, mõista mu õeke:
„Kesse liputab sabada?“
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Lina liputab sabada.“
Mõista, mõista mu õeke:
„Kellel kuldene kübara?“
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Kuusel kuldene kübara.“
Mõista, mõista mu õeke:
„Kellel ilus haisukene?“
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Sunal ilus haisukene.“
Mõista, mõista mu õeke:
„Kellel walgee kasukas?“
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Kasel walgee kasukas.“
Mõista, mõista mu õeke:
„Kellel see sinine kuube?“
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Pajul see sinine kuube.“
Mõista, mõista mu õeke:
„Kellel need punased säärad?“
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Lepal need punased säärad.“
Mõista, mõista mu õeke:
„Kellel see krobi kasukas?“
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Männil see krobi kasukas.“

Mõista, mõista mu õeke:
„Kesse metsas musta kukke?“
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Tedre metsas musta kukke.“
Mõista, mõista mu õeke:
„Kes on körwe karjapoissi?“
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Karu körwe karjapoissi.“
Mõista, mõista mu õeke:
„Kes on laane lambuline?“
Mina mõistan, miks ei mõista:
„Hunt on laane lambuline.“

* *
*

Mis seal könnib körta mööda,
Astub aia äärta mööda,
Üles tõuseb tõstematta,
Maha laseb laskematta,
Ilma piimata elakse?
Mina mõistan, miks ei mõista:
Mesilane linnukene,
Erilane ellakene,
See'p see könnib körta mööda,
Astub aia äärta mööda,
Üles tõuseb tõstematta,
Maha laseb laskematta,
Ilma piimata elakse.

85. Wikerkaar.

Kesse joob meresta wetta,
Haisub wetta hallikasta,

Katsub wetta kaiwudesta,
Mekib mitmesta jõesta?
Wikerkaar, minu wennikene,
See'p see joob meresta wetta,
Haisub wetta hallikasta,
Katsub wetta kaiwudesta,
Mekib mitmesta jõesta.

86. Kits kile karja!

Kits kile karja,
Üle mere marja,
Too mulle heinu;
Mina heina lehmale,
Lehm mulle piima;
Mina piima põrsaella,
Põrsas mulle külge;
Mina külle ämmale,
Ämm mulle kakku;
Mina kakku kalewille,
Kalew mulle rauda;
Mina raua tammele,
Tamm mulle lehte;
Mina lehe lamballe,
Lammas mulle willa;
Mina willa witsikulle,
Eneselle heina-mütsi,
Pereme'ele pikad püksid,
Sulaselle suured sukad,
Karjalapsel kapukaida.

87. Nuku laul.

Nukekene, kukekene,
Nukke kutsuti külaje,
Üle wälja wõerisseie.
Ei oln'd meie nukel aega,
Nukel kangas kangas-puilla,
Linane ligi lageda,
Peene piirdade wahella,
Takelane tauda alla.
Hüppa nukke, karga nukke*),
Tee nukke jalad terawad,
Sea nukke searesida,
Katsu jala kandasida**),
Kohendelle kordasida***),
Kinnita wöö kõwaste!
Ei oln'd meie nukel aega,
Nukk läks Udriki ubaje,
Nukk läks padriki pajuje,
Kasu poiste kaera-aida.

88. Kuus, kuus kullikene.

(Mängi laul.)

Kuus, kuus kullikene,
Kuus kulli nokukene,
Mis see kulli meilta otsib?
Kulli otsib hane'aida,
Läbi katukse kanuda,

*) Siis nukk paneb jooksma.
**) Siis nukk teeb seda.
***) Nukel on mitmekordsed riideb ümber.

Läbi laua lamba'aida,
Läbi sõnniku siguda.

* *
*

Kuda kulli peakene?
Nõnda kulli peakene.
Kuda kulli nokukene?
Nõnda kulli nokukene.
Kuda kulli küinekesed?
Nõnda kulli küinekesed.
Tule kanu kitkumaie!*)

* *
*

Kulla küla eidekene,
Küta küla külma sauna,
Auu aru haljas wihta,
Kutsu kulli wihtelema.

89. Liulaskmise laul.

Liu lau laskijalle,
Linad pikad liugujalle,
Takud taha tõukajalle,
Tutrad tua-istujalle.
Kes ei tule liugumaie,
Sell linad liguje jääwad,
Seina ääre seenetawad,
Aja ääre hallitawad,

---

*) Kull tuli kanu kitkuma. Poisikesed küke asemel wõitlesid temaga, kanad (tütarlapsed) kitkusid teda. Kull wõideti ära. Ta hakkas haigust kaebama ja himustas wihtlemist. Siis mindi kulli wihtlema, kaseoks ehk lepaoks käes. — Seda laulu lauleti tähtpäewa õhtadel.

Koppelije kolletawad;
Nönda pikad minu linad,
Kui see liuu mäekene,
Nönda walged minu linad,
Kui see lume angekene.

90. Lööri, lööri löukene.

Lööri, lööri löukene,
Päärі, päärі pääsukene,
Ütle, kus su kulla pesa?
Pesa kuiwa kuuse otsas.
Kus see kuiw kuusk sai?
Wana mees raius maha.
Kus see wana mees ise sai?
Wana mees suri ära.
Kuhu teda maeti?
Pika põllu peendra alla.
Kus see põllu peenar sai?
Küidud härjad küntsid üles.
Kus need küidud härjad said?
Karu neid ära söi.
Kus see karu ise sai?
Kütt teda maha lasi.
Kus see kütt ise sai?
Kütt läks pilliroogu.
Kus see pilliroog sai?
Wikat teda maha löi.
Kus see wikat ise sai?
Luisk teda kulutanud.
Kus see luisk ise sai?
Kadus sauna sönnikulle.

Kus see sauna sõnnik sai?
Walge kana siblis laial'.
Kuhu walge kana sai?
Kull teda ära sõi.
Kuhu kull ise sai?
Saks teda maha lasi.
Kus see Saks ise sai?
Saks läks ära linna.
Kus see linn ise sai?
Tuli teda põletanud.
Kus see tuli ise sai?
Wesi teda kustutanud.
Kus see wesi ise sai?
Wesi läks merde.
Kus see meri ise sai?
Meri meie õue all.
Mis seal õue keskel?
Kaew seal õue keskel.
Mis seal kaewu kalda peal?
Sammas kaewu kalda peal.
Mis seal samba otsas on?
Kägu samba otsas on.
Mis seal käu käte peal?
Laps on käu käte peal.
Mis seal lapse rinna peal?
Sölg on lapse rinna peal.
Mis seal sõle silma peal?
Sõrmus sõle silma peal.
Aga milleſt sõrmus tehtud?
Söjameeste sõrme-luista,
Kangemeeste kaelaluista.

91. Käu kingad.

Kuku, kuku käukene,
Helgi heina linnukene!
Kägu kukkus kuuske nõtkus,
Mina laulan ladwa nõtkus.
Ega kägu mulle kuku,
Kägu kukkus karjatselle,
Helkis heina niitijalle,
Lõksus loo-wõttijalle,
Paukus pae murdijalle. —
Käu pojad mu põuessa,
Käu tüttered käessa.
Kägu tuli palwe'elle:
„Anna mu pojad kädeje,
„Ma lä'än homme linna-teele,
„Tuna-homme teise teele:
„Siis toon uued ummiskingad,
„Sisse siun siidi rihmad,
„Peale need punased paelad,
„Alla apsatid ilusad.
„Annid mu pojad kädeje" *).

92. Linnu healed.

a. Ööpik wõi künnilind.

Tüdrik, tüdrik!
Laisk, laisk!
Too piits, too piits!

*) Kägu kingib lastele ilusad lilled, kinga sarnatse õiega, et nad tema pojad temale tagasi antsiwad.

Tsähh, tsähh, tsähh,
Plaks, plaks.
Ö pikk!

* * *

Kiri küit, kiri küit,
Waole, waole!
Laisk, laisk!
Tüdruk, tüdruk,
Too piitsk, too piitsk!
Plaks, plaks.

b. Pääsukene.

Midli Madli,
Kudki Kadli,
Kudusin kangast,
Tegin riiet,
Läksin metsa kannu otsa,
Tõnmasin löhki
Sirts sirrr!

* * *

Kirjasin korjasin,
Kirjasin korjasin,
Kirjasin korjasin willu.
Tegin sulaselle kindad,
Sulane läks kaewule wett
wälja wõtma,
Tegi löhki: sirrr!

d. Lõuke.

Linnuke mäe peal,
Tutuke pea peal,
Ise laulab Tiide keeli,
Tiide keeli, Iide meeli:
Sirrts sirrts sirrr!

* * *

Siidikera, niidikera,
Sirrts sirrts sirr!
Siidikera niidikera,
Siidikera niidikera,
Sirrts sirrts sirrr!

e. Peoleo.

Peo leo, kis Ketult tiul?
Wana tüdriku reo.
Mis tall juures?
Päts piima, lass leiba,
Wakk wana lamba pabunid,
Kints kirju koera liha.

(Suure Jaani kihelk.)

* * *

Kas Nidju tiul?
Tiul, tiul!
Mis tall kuasal?
Pütik kuasal.

(Kodawerest.)

* * *

Pibu ai Pabu teole,
Pabu tuli teolt kodu jälle.

93. Surma pilkamine.

Surma sõitis sooda mööda,
Taudi*) talwi-teeda mööda,
Kimp oli seljas kitse-luida,
Wakk oli seljas warsa-luida.
Mina surma sõimajelin:
Oh sina surma, musta kuube,
Taudi, katkenud kasuka,
Tapid eide, tapid taadi,
Pealt wõtid pea-wanema!
Jätid hullun' hoolimaie,
Nõtran' nõnu wõttamaie,
Peenen' pidama mureta!

94. Lesenaise nutulaul.

Ma tahan surmaga tõrelda,
Ma tahan taudi augutada.
Oh sa surma musta kuube,
Taudi tahmane kasukas!
Wõtid mult mure pidaja,
Laua otsst osa jagaja,
Laualt laste tallitaja.
Tua täis jäi tulkumaie,
Laua täis jäi laulamaie,
Pingi täis jäi piukumaie.
Muu kündjad koju tulewad
Adra kandajad ajawad,
Seemendajad seisatawad;

*) taud, tõbi.

Minu kündija kadunud,
Abra kandaja kabelis,
Seemendaja seljaliste.
Nõnda halba leski naine
Kui halba hagune aeda,
Kui on hoone katukseta,
Kui on aita harjamatta!

95. Leina laul wenna järele.

Kuu tõuseb, alaneb päewa,
Kuu tõuseb Jua-jõesta*),
Päewa Pärnu hallikasta:
Ei mull tõuse ellad wennad,
Ülene hüwad sõsarad!
Wesi wiinud multa wennad,
Wesi wiinud, oog ajanud;
Wesi wiin'd Wenede maale,
Oog on ajan'd Harjumaale,
Saatnud pärjad peale wetta,
Kübarad küla aluje,
Laiad kaabad laine'eie.
Kuu mina nutan wenna kuube,
Päewa nutan wenna pärga,
Aasta wenna aseta.
Kuu mina nutan kuuse alla
Ja päewa pädaka alla;
Kuu mina nutan kummuliste,
Päewa pika pikaliste,
Öö kõige istuliste!

*) Narwa jõgi.

96. Eide õpetus hauast.

Käisin eile Jielassa,
Tuna-eile Tuonelassa*),
Eile eide haua pealla,
Auduja südame pealla:
Tõuse üles eidekene,
Tõuse üles, anna armu.
Eite warsi wastajeli,
Eite hauasta köneli:
Ei saa tõusta, ei ärata:
Tuone**) poog on pölwillani,
Tuone tütar sülessani, —
Silmil on sinine metsa,
Jalgul on jalakas-metsa!
Mine koju tüttareni,
Palu wõerasta isada,
Palu wõerasta emada,
Anu wõerast audujada,
Kes sinul istuneb isaksa,
Kes sull astub audujaksa,
Kes sinu piu pidaneb,
Kes sinu jau jaganeb,
Kes su lukuwõõd lugeneb,
Kes sinu sukad suoriteleb,
Kes sinu kindad kieresteleb,
Kes sinu wakka walmisteleb.

---

*) Wana Eestlaste ja Soomlaste usu järele: maa alune koht, kus lahkunud hinged elawad. Lüganuse kihelkonna Kestla küla wanamoori arwamise järele tähendab Toonela ja Jiela matusepaika.

**) Tuoni, gen. Tuone, wana Eestlaste ja Soomlaste Tuonela jumal.

97. Tütar eide haua peal.

Lähme eide haua peale,
Auduja südame peale!
Eite hauasta köneli,
Alla mulla muisateli:
„Kesse hulgub uksillani,
„Kes weereb wärawillani,
„Könnib kalmu kaasillani?
Mina warsi wasta'elin:
„„Mina hulgun uksillasa,
„„Ja weeren wärawillasa,
„„Könnin kalmu kaasillasa.
„„Tõuse üles eidekene,
„„Tõuse üles, tõsta peada,
„„Kergita kena juusta,
„„Näita su nägu ilusa!
„„Tõuse üles eidekene,
„„Tõuse üles, anna armu!
„„Tõuse minu wakka walmistama,
„„Kirstu kaanta kinnitama!"
Eite hauasta köneli,
Alta kaanta tõstis healta:
„Ei wõi tõusta, tütar noori,
„Ei wõi tõusta, ei ärata!
„Muru on kaswand peale mulla
„Aru heina peale haua,
„Silmile sinine metsa,
„Kulmule kaun punane,
„Südamelle suuri saari,
„Jalgule jalakas körbe!
„Sööda sina muru mullikaile,

„Aru heina härgadelle,
„Sini lälle lehmadelle!
„Murul on mullikad wägewad,
„Aru heinal härjad suured,
„Lehmad matsukat maguda!"

98. Waese lapse laul.

Nönda halba waene lapsi,
Kui halba hagune aeda,
Kee-kakk*) oli kaswandikku,
Wahelik**) oli waene lapsi, —
Peretütar peperkooki,
Talutütar saia-taigen.
O oh pääwad, orja pääwad,
Waheſt waese lapse pääwad!
Orustagi peaseb orja,
Hädastagi peaseb härga —
Ei pease pere-minija,
Kinni kihlatud sulane,
Raha pandud palguline!
Ülewakta hüiab Loja,
Maalta Maaria köneleb:
Ärge lööge waesta lasta,
Waene nutab löömatagi,
Alab ilma haige'eta,
Hulub ilma hoobitagi.
Kus ta istub, seal igatseb,
Kus ta astub, seal alatseb,

*) kesine kakk, hagana leib.
**) hagana leib.

Kus ta seisab — seinad märjad,
Kus ta nutab — nurgad märjad.
Kellel kurdan, tütar kurba,
Kellel kurdan kurwa meele,
Hani haige'ed alatsen,
Lindu wihad weeretelen?
Kiwile kiriku teele,
Paele papi wälja peale.
Kiwi oli körki, ei könelend,
Paas oli paksu, ei pajatand.
Kurdan kullerkuppudelle,
Alan angerwaksadelle,
Nutan noorele rohule:
Kolletawad kullerkupud,
Hallitawad angerwaksad,
Rohi noori nõrgasteleb
Minu kulla kurtetessa
Ja hane aladessana,
Linnu wiha weeretelles.

99. Igatsus oma järele.

Teaks minu teine poolt,
Arwaks minu ainekene,
Mõistaks marja meesi noori,
Misuke elu minulla,
Misuke ase hanella,
Misuke kasu kanalla,
Ase halba tütterella,
Paha paika neidusella:
Tuleks tuulella järele,
Ajaks hallilla järele,

Kihutelles kimmelilla.
Tuleks kulla kuulamaie,
Kanakesta katsumaie,
Tetreda teretamaie,
Walget pead waatamaie.

Kui ei oleks omal hoosta,
Wõtaks wõeralta hobuse,
Wõtaks halli Haljalasta,
Mära Malla*) mõisa'asta,
Salud Salla**) wainijulta,
Walja'ad Waekülasta,
Päitsed päewa poegadelta;
Siis läheks ella otsimaie,
Kudruskaela kuulamaie,
Walget pead waatamaie.
Alta ajaks halli rauad,
Kihuteleks kimmli rauad,
Tuhaks murraks musta rauad.
Ära tema sõidaks soo nurmed,
Soo nurmed, wahe nurmed,
Oma ella otsidessa,
Oma kulla kuulatessa.
Wiiks kulla oma kojuje,
Wiiks marja oma majaje,
Linnu oma liiwakulle,
Pardi oma paikadelle,
Hakkaks ellaga elama,
Marjaga maja pidama.

---

*) Malla mõis Haljala kihelkonnas Wirumaal.
**) Salla mõis Weike Maarja kihelkonnas Wirumaal.

100. Millal maksan eide waewa.

Minu ella eidekene,
Millal maksan eide waewa,
Eide waewa, ella piima,
Hea ema imetis-waewa,
Auduja une magusa?
Mitu öö̇d olid uneta,
Mitu suitsu suurukseta*),
Mitu hommikut osata,
Mitu päewa lõune'eta!
Ei lõppend tuli tuasta,
Säde ei sängi samba'asta,
Kilu ei keske pörmandalta.
Hobu ei halli rakke'esta,
Naine ei noori riide'esta:
Otsis lapse lausujata,
Noore nutu wõttijata.
Mina aga kiusta kiljatasin,
Suota suuda maugutasin.
Mis tema andis lausujalle?
Andis lamba lausujalle,
Talle keele katsujalle,
Kitse kirmi rikkujalle.
Minu ella eidekene,
Millal maksan sinu waewa,
Kelle rüppes ma rübelesin,
Kelle maksul ma magasin,
Kelle kopsul ma kosusin,

*) pruukostita.

Alla rinna ringutasin,
Sõin ella südame sooni?
Minu ella eidekene,
Millal maksan sinu waewa!

Lõppeks.

Olgu nõnda, jäägu jälle,
Nüid on loo lõppemine,
Sõna järje jättemine,
Olgu otsad hommenekſi,
Tulewakſi reede'ekſi,
Kalliks Kadri õhta'akſi,
Jõulu pikiksa pühiksa,
Nikel-näkel nääri'ekſi!

Sisu.

1. Laulud lustist ja leinast, noorerahwa rõemust ja murest wäljal ja wainul.

Nr.		Lehek.
1.	Kannel	1
2.	Laala, laala suukene	2
3.	Keel laulab, meel muretseb	2
4.	Laulja neiu kodu	3
5.	Kus ma laulma õppisin	4
6.	Kuku kuku, laula laula	5
7.	Suu laulab, süda muretseb	6
8.	Nutan noorele rohule	7
9.	Endise heale ilu	8
10.	Sinikirja linnukene	8
11.	Nooruse õem	10
12.	Suwe lõbu	11
13.	Suwe ilm, sügise mõtted	12
14.	Heinamaa ilu ja neiu noorus	12
15.	Neitsi põli	13
16.	Ära usu poisi juttu	14
17.	Laisk ja wirk neiu	14
18.	Sulle ma ei lähä	15
19.	Poisi ja neiu matuse lugu	16
20.	Need on neiud, mis on meil!	17

2. Kiige laulud.

21.	Kiik	18
22.	Miks kiik kiunub?	19
23.	Siin on kullad kiikumassa	20
24.	Kallis kiik	21

3. Orjuse ja töö laulud.

Nr.		Lehek.
25.	Orja õpetus	22
26.	Ole hoolas hommikulla	24
27.	Orja laul	25
28.	Maarja maksab orja waewa	26
29.	Mis ma sest orjusest saan?	28
30.	Peremees kuri, sulane parem!	28
31.	Reie peksmise lugu	29
32.	Tiu-orja õhkamine	30
33.	Oleks minu olemine	31
34.	Härg ja ori	31
35.	Karola walla kiitus	32
36.	Ehk on orjal õnnekene	32
37.	Hale lugu	33
38.	Päewa lõõrib lõune'eie	33

4. Leikuse laulud.

39.	Tule, tule tuulekene	34
40.	Küll leikan, ei jõua	35
41.	Põlluharijat kiidetakse	36
42.	Uuri, uuri	37
43.	Tänu lõune andjalle	37
44.	Sasine wili	38
45.	Oi teie odrad hõelad	38
46.	Talgud	39

5. Õlle ja wiina ja tansu laulud.

47.	Õlle wägi	40
48.	Wiin nõuab laulu	40
49.	Laul nõuab keelekastet	41
50.	Õlle wõit	42
51.	Tansu laul	42

6. Kosja ja pulma laulud.

52.	Salme	43
53.	Kust sa teatsid meile tulla?	46
54.	Rikas kosija	47
55.	Kosilased tulemas	48

Lehek.
6. Kawal kosilane 49
7. Wiru kosilane 51
8. Kust tuleb naist wõtta 53
9. Tooge neidu nähtawalle 54
10. Tule siia, et ma tunnen 55
11. Ära püia pühal naist 56
12. Kutsu mind kosjale 57
13. Mõrsja õpetus 58
14. Tanu laul 58
15. Pea tahab tanu 59
16. Saja teretamine 61
17. Weimewaka laul 62
18. Kuhu kaua wiibisite 63
19. Pulma laul 63
70. Eide kiitus 66
71. Peiu õpetus 67
72. Pruudi koduſt minemine 67
73. Woodi waatamine 68

7. Abielu ja mõneſugused laulud.

74. Haige noorik 69
75. Oh seda endista eluda! 72
76. Pereminija waene lugu 73
77. Koduwäi 74
78. Ei taha weel tanule 75
79. Ärgu naergu naine naist 75
80. Wõi imet! 76
81. Igaüks omaga, kellega mina? 77
82. Uni 78
83. Tädi tuleb! 78

8. Mõistatuſed, laste laulud, linnu healed.

84. Mõistatuſed 80
85. Wikerkaar 82
86. Kits kile karja 83
87. Nuku laul 84
88. Kuus, kuus kullitene 84

Nr.		Lehek.
89.	Liulaskmise laul	85
90.	Lõõri, lõõri lõukene	86
91.	Käu kingad	88
92.	Linnu healed	88

9. Leina ja kurptuse laulud.

93.	Surma pilkamine	91
94.	Lesenaise nutulaul	91
95.	Leina laul wenna järele	92
96.	Eide õpetus hauast	93
97.	Tütar eide haua peal	94
98.	Waese lapse laul	95
99.	Igatsus oma järele	96
100.	Millal maksan eide waewa	98
	Lõppeks	99

Schnakenburgi kuluga **Tartus** on trükitud ja igas raamatupoes saada:

Kalewi poeg. Üks ennemuistene Eesti jut. Kaheskümnes laulus. Kolmas trükk. Hind köidetud 1 rubla 20 kop.

Kooli laulmise raamat. Kirja pannud A. Grenzstein. Noodidega. 6 jagu. Hind 82 kop.

Lagle Leno laul. Hind 3 kop.

Lehekuu ööd. Luuletanud ja wälja annud M. J. Eisen. Hind 18 kop.

Lille pöösas ehk elu ja armastus. Hind 10 kop.

Löbusad laulud lastele. Kokku korjanud A. Grenzstein. I.

Lustilikud Märdi-öhtu laulud ja köned. Hind 5 kop.

Metsa roosid. Lille pöösa ehk elu ja armastuse töine jagu. Hind 8 kop.

No isamaa on minu arm. Hind 15 kop.

Neljas Eesti laulutooja. Maa ja linna noore rahwa rõõmuks. 66 laulu. Kirja pannud M. Sohberg. Hind 18 kop.

Oh rõõmusta ja laula! Lille pöösa ehk elu ja armastuse kolmas jagu. Luuletanud ja wäljaannud C. M. Redlich. Hind 10 kop.

Oitsi Ööpik ehk naljakad laulud, noorte poiste ja neiudele. Luuletanud ja wälja annud A. Reinwald. Hind 8 kop.

Piirikiwi esimesed luuletused. Hind 12 kop.

Sõa sanum ja teretamine ehk 10 kaunist laulu sõa ajal. Hind 7 kop.

Pillandi laulik. Luuletanud ja wälja annud A. Reinwald. Hind 25 kop.
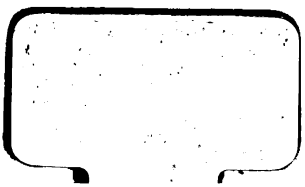
Pillandi laulik. Luuletanud ja wälja annud A. Reinwald. 3. raamat. Hind 18 kop.